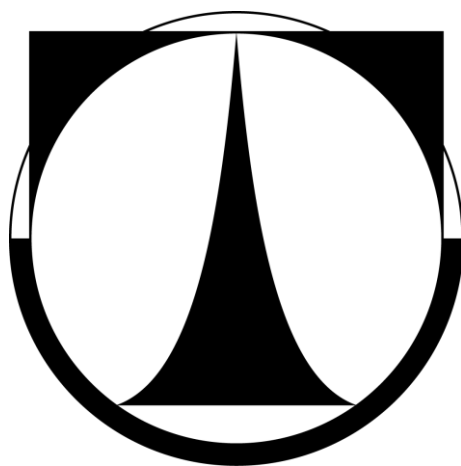

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2012

Bc. Zuzana Nejedlová

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Podniková ekonomika

Rozbor vhodnosti zavedení eura v současné ekonomické situaci s akcentem na stabilní makroekonomické prostředí firmy

Analysis of the Applicability of Introducing Euro in Current Economic Situation with the Accent on Stable Macroeconomic Surroundings of a Company

DP - EF - KEK - 2012 - 48

Bc. Zuzana Nejedlová

Vedoucí práce: Ing. Mgr. Marek Skála, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran: 89

Počet příloh: 0

Datum odevzdání: 06. 01. 2012

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

V Liberci, 06. 01. 2012

Bc. Zuzana Nejedlová

Anotace

Vstupem do Evropské unie se Česká republika zavázala k přijetí jednotné evropské měny, jakmile k tomu budou vytvořeny podmínky. Diplomová práce s názvem "Rozbor vhodnosti zavedení eura v současné ekonomické situaci s akcentem na stabilní makroekonomické prostředí firmy" má za cíl odpovědět na otázku, zda již Česká republika je na přijetí eura celkově ekonomicky připravena. Nejprve vymezuje potenciální přínosy a rizika přijetí eura a dopad na makroekonomické prostředí firmy. Pro posouzení současného stavu následně nahlíží na problematiku ze tří pohledů, které jsou při rozhodování o přijetí eura zásadní. První vyhodnocuje plnění maastrichtských konvergenčních kritérií, druhý konkretizuje bližší charakteristiky českého hospodářství z hlediska připravenosti na vstup do měnové unie a třetí podává charakteristiku současného stavu eurozóny. Po zvážení vlivů všech těchto aspektů následuje zhodnocení výsledků. V závěru práce je potvrzena platnost předpokladu, který postuluje, že v současné době není pro Českou republiku vhodné vstupovat do měnové unie ani podnikat kroky směřující k přijetí eura.

Klíčová slova

Česká republika, ekonomická situace, euro, eurozóna, hospodářská a měnová unie, konvergenční kritéria, maastrichtská kritéria, měna.

Annotation

Entering the European Union the Czech Republic agreed to accept the single European currency as soon as there are conditions for it. The diploma thesis called "Analysis of the Applicability of Introducing Euro in Current Economic Situation with the Accent on Stable Macroeconomic Surroundings of a Company" aims to answer the question whether the Czech Republic is completely economically ready to accept euro already. First defines potential benefits and risks of the euro adoption and the influence on the macroeconomic surroundings of a company. Then it views current conditions in three ways which are fundamental for the assessment. The first one evaluates the situation of meeting the Maastricht convergence criteria, the second specifies more detailed characteristics of the Czech economy and its awareness for entering the Monetary Union and the third one argues for the characteristics of the current situation in the Euro area. The evaluation comes after considering the influence of these aspects. The validity of the precondition, which says that at the present time it is not suitable for the Czech Republic to enter the Monetary Union neither to take steps heading to enter it, is confirmed at the end of the thesis.

Key Words

Czech Republic, Economic situation, Euro, Euro area, Economic and Monetary Union, Euro convergence criteria, Maastricht criteria, Currency.

Obsah

Seznam obrázků	10
Seznam tabulek	11
Seznam zkratk	12
Úvod.....	14
1. Charakteristika měnové unie.....	17
1.1 Evropská unie, Euro.....	17
1.2 Stručná historie vytvoření Evropské měnové unie	20
1.3 Proces budování měnové unie a její fungování	22
1.4 Instituce hospodářské a měnové unie	25
2. Vládní materiály upravující vstup České republiky do měnové unie	27
2.1 Strategie přistoupení České republiky k eurozóně	27
2.2 Národní plán zavedení eura v České republice	30
2.3 Zprávy o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice	32
2.4 Konvergenční program České republiky a jeho aktualizace	34
3. Rizika a přínosy přijetí eura pro Českou republiku	36
3.1 Přínosy zavedení eura z hlediska podniků a občanů.....	36
3.2 Rizika přijetí eura a jejich vliv na makroekonomické prostředí firmy v ČR	38
3.3 SWOT analýza dopadů přijetí eura na firmu v ČR.....	42
4. Konvergenční kritéria a jejich plnění.....	45
4.1 Kritérium cenové stability	46
4.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	48
4.3 Kritérium stability měnového kurzu	51
4.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	53
4.5 Dnešní význam Maastrichtských kritérií	55

5. Další přístupy ke kritériím pro vstup země do eurozóny	56
5.1 Brownovy testy.....	56
5.2 Klausova kritéria.....	57
5.3 Teorie optimálních měnových zón	59
6. Významná kritéria pro vstup ČR do eurozóny	60
6.1 Hospodářské ukazatele hodnotící připravenost ČR na přijetí eura.....	60
6.2 Ekonomická sladěnost ČR a eurozóny	62
6.3 Optimální měnová oblast podle kritérií OCA	68
6.4 Vztah kritérií OCA a prostředí firmy v ČR a Evropě	70
7. Deskripce současného stavu eurozóny.....	71
7.1 Co euro doposud ne/přineslo, jak bylo očekáváno?	71
7.2 Světová ekonomická krize a současné problémy EMU.....	73
7.3 Problémy Řecka a dalších zemí	74
7.4 Návrhy na řešení krize eurozóny	75
Závěr	77
Rozhodování ČR o vstupu do měnové integrace.....	77
Vyhodnocení cílů práce.....	79
Seznam použité literatury.....	83
Citace.....	83
Bibliografie	87

Seznam obrázků

<i>Obr. 1: Nominální měnový kurz CZK/EUR.....</i>	<i>51</i>
<i>Obr. 2: Reálná ekonomická konvergence vybraných států k eurozóně v roce 2009</i>	<i>64</i>
<i>Obr. 3: Průměrná roční mzda v roce 2008</i>	<i>65</i>
<i>Obr. 4: Růst HDP v České republice a eurozóně</i>	<i>67</i>

Seznam tabulek

Tab. 1: <i>SWOT analýza dopadů přijetí eura na firmu v ČR</i>	42
Tab. 2: <i>Harmonizovaný index spotřebitelských cen (růst v %)</i>	47
Tab. 3: <i>Saldo sektoru vládních institucí (metodika ESA 1995, v % HDP)</i>	49
Tab. 4: <i>Vládní dluh (metodika ESA 1995, v % HDP)</i>	50
Tab. 5: <i>Dlouhodobé úrokové sazby pro konvergenční účely (v %)</i>	53
Tab. 6: <i>HDP na hlavu v paritě kupní síly (EA-16 = 100)</i>	63
Tab. 7: <i>Průměrná cenová hladina HDP (EA-16 = 100)</i>	64
Tab. 8: <i>Reálný kurz vůči euru (1998 = 100)</i>	66

Seznam zkratek

Aktualizovaná strategie	Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně
EA-16	Skupina členských zemí eurozóny k 1. lednu 2009
ECB	Evropská centrální banka
ECOFIN	Rada ministrů hospodářství a financí
ECU	Evropská měnová jednotka
EDP	Procedura při nadměrném schodku
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMI	Evropský měnový institut
EMS	Evropský měnový systém
EMU	Evropská měnová unie
ERM II	Evropský mechanismus směnných kurzů II
ES	Evropské společenství
ESCB	Evropský systém centrálních bank
HICP	Harmonizovaný index spotřebitelských cen
HMU	Hospodářská a měnová unie
Komise	Evropská komise
KP	Konvergenční program
MMF	Mezinárodní měnový fond
Národní plán	Národní plán zavedení eura v České republice

NKS	Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice
OCA	Optimální měnové oblasti
Rada	Rada Evropské unie
Strategie	Strategie přistoupení České republiky k eurozóně
Zpráva	Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2010)

Úvod

Vstupem do Evropské unie se Česká republika zavázala k přijetí jednotné evropské měny – eura, jakmile pro to budou vytvořeny podmínky. Vlastní měnu si ponechá do té doby, než bude na přijetí eura celkově ekonomicky připravena. Tato práce hledá odpověď na otázku, zda již nastala pro Českou republiku vhodná doba pro přijetí eura. Posuzuje plnění kritérií, která jsou pro vstup do měnové unie klíčová, a poukazuje na faktory, ke kterým je třeba při hledání odpovědi na tuto otázku přihlížet.

Hlavním důvodem, proč se tato práce zabývá tématem rozboru vhodnosti zavedení eura v současné ekonomické situaci s akcentem na stabilní makroekonomické prostředí firmy, je jeho aktuálnost. Správné načasování tohoto kroku bude mít významný dopad na národní hospodářské ukazatele a celkovou makroekonomickou stabilitu. Z těchto důvodů je cílem této práce prozkoumat podmínky, které vstup naší země do měnové unie ovlivňují a zhodnotit, zda by bylo v současné ekonomické situaci vhodné jednotnou evropskou měnu v České republice přijmout, respektive podniknout kroky k přijetí směřující.

Pro posouzení vhodnosti nahlíží tato práce na zavedení eura z několika pohledů.

Nejprve byla provedena analýza potenciálních rizik a přínosů, jež mohou být Českou republikou se vstupem do eurozóny očekávány. Jejich zhodnocení poukazuje na makroekonomický rozměr, který z nich vyplývá. Důležitou součástí analýzy je zhodnocení dopadů na firmy.

Dále byly vyhodnoceny výsledky plnění maastrichtských konvergenčních kritérií Českou republikou. Jedná se o tzv. nominální kritéria ekonomické konvergence, která jsou deklarována ze strany eurozóny a všechny země, jež se o členství v měnové unii uchází, musí tato kritéria plnit.

Další část diplomové práce je věnována analýze reálných ekonomických kritérií, která jsou pro rozhodování České republiky o přijetí eura důležitá. Byly pojmenovány hospodářské ukazatele, které hodnotí připravenost země na přijetí jednotné měny, vyhodnocen stupeň ekonomické sladěnosti v několika oblastech, které autorka považuje při rozhodování

o přijetí eura Českou republikou za zásadní a provedena analýza vztahu kritérií optimální měnové oblasti a prostředí firmy v ČR a Evropě.

V neposlední řadě bylo třeba zvážit současný stav eurozóny. Tomuto aspektu je věnována další část diplomové práce. Pojednává o problémech, se kterými se měnová unie potýká a navrhuje možná řešení.

Výše uvedené faktory ovlivňují, zda by přijetí eura Českou republikou v současné ekonomické situaci bylo pro zemi pozitivem a vedlo ke zvýšení ekonomické stability.

Cílem této práce je tedy nalezení odpovědí na následující otázky:

1. Jaké kroky již byly Českou republikou v souvislosti se závazkem budoucího přijetí jednotné evropské měny podniknuty?
2. Jaké dopady by přijetí eura mělo na naší podnikatelskou sféru, obyvatele ČR a na makroekonomickou stabilitu země?
3. Jaké jsou výsledky České republiky v plnění maastrichtských konvergenčních kritérií?
4. Jaká další kritéria by měla Česká republika pro rozhodování o vstupu do měnové unie zvážit a jaké výsledky v těchto oblastech vykazuje?
5. Je současný stav eurozóny pro Českou republiku atraktivním prostředím z hlediska přistoupení?

Vedle těchto otázek si práce klade za cíl ověření následujícího předpokladu:

V současné ekonomické situaci není vhodné vstupovat do měnové unie.

Přínosem diplomové práce je rozbor situace v problematice vhodnosti zavedení eura v současné ekonomické situaci a identifikace významných kritérií, kterým by při rozhodování měla být věnována pozornost. Tento rozbor vede ke zhodnocení, zda již jsou

pro vstup České republiky do měnové unie vytvořeny podmínky. S ohledem ke splnění stanovených cílů byla zvolena následující struktura práce.

První kapitola vytváří informační základnu pro snadnější orientaci v oblasti problematiky evropské měnové unie. Nabízí stručnou charakteristiku Evropské unie, podává základní informace o euru jako jednotné měně a symbolu EU, popisuje historii záměru vytvořit jednotnou evropskou měnu, projekt výstavby měnové unie a seznamuje čtenáře s hlavními institucemi hospodářské a měnové unie.

Současnému stavu příprav na budoucí přijetí eura je věnována **druhá kapitola**, která shrnuje informace o dosud vydaných vládních materiálech, které vstup ČR do měnové unie upravují.

Předpokládané pozitivní a negativní dopady přijetí eura Českou republikou s akcentem na prostředí firmy jsou zformulována ve **třetí kapitole**.

Čtvrtá kapitola přináší vyhodnocení plnění maastrichtských kritérií konvergence.

Pátá je věnována dalším přístupům ke kritériím hodnotícím vhodnost vstupu země do měnové unie a **šestá** charakterizuje reálná kritéria ekonomické konvergence českého hospodářství k průměru eurozóny.

Sedmá kapitola podává charakteristiku současného stavu eurozóny.

V závěru práce jsou shrnuty výsledky v jednotlivých hodnocených oblastech a je vyhodnocena platnost předpokladu, který byl v průběhu práce ověřován.

Při zpracovávání této práce byly využity verbálně deduktivní metody, které jsou v některých částech textu podpořeny pro větší názornost tabulkou či grafickým znázorněním. Pro ověření validity předpokladu a zodpovězení otázek s ním souvisejících byly využity metody rešerše dostupných informačních zdrojů a literatury související s problematikou. V některých částech textu byla dále využita metoda komparace.

1. Charakteristika měnové unie

První kapitola stručně charakterizuje Evropskou unii, popisuje historii jednotné evropské měny. K zodpovědnému rozhodování o vstupu země do měnové unie je podle názoru autorky nutné znát jak její historický vývoj, tak i všechny důležité charakteristiky, neboť jak uvádí Baldwin a Wyplosz (2008, s. 31), „není možné porozumět dnešním integračním problémům Evropy bez dobré znalosti jejích problémů z minulosti a toho, jak se řešily“.

1.1 Evropská unie, Euro

Evropská unie, svazek spolupracujících demokratických zemí

Evropskou unii tvoří skupina demokratických zemí Evropy, jež společně usilují o mír a perspektivu. Jedná se o organizaci pro mezinárodní spolupráci (Hlavatá, 2008). V odborné literatuře bývá Evropská unie často označována jako systém „*sui generis*“ (Fiala, 2010, s. 13), což má vyjádřit skutečnost, že se jedná o zcela nový fenomén. Její existence je vázána na základě smluvních dokumentů (Fiala, 2010). Státy, které se uskupení účastní, vytvořily společné orgány, na které přenesly část své suverenity. O některých záležitostech společného zájmu tak je rozhodováno na evropské úrovni (Hlavatá, 2008).

Integrační proces začal po 2. světové válce. Nejprve došlo k seskupení šesti států Evropy, mezi které patřila Francie, Itálie, Německo, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko. Od té doby se skupina postupně více a více rozšiřuje o další evropské země. Evropská unie vznikla v roce 1993 na základě Smlouvy o Evropské unii.

Dnes je EU tvořena 27 zeměmi s přibližně 490 miliony obyvatel. Evropa je světadílem s mnoha různými jazyky, tradicemi ale také se společnými hodnotami, mezi které řadí svobodu, demokracii a sociální spravedlnost. Evropská unie má zájem tyto hodnoty hájit a udržovat. Významná je podpora spolupráce mezi národy Evropy a jejím důležitým cílem je zabránit, aby se země a lidé Evropy mezi sebou znepřátelili a aby se pouštěli do válek a ekonomických sporů (Hlavatá, 2008).

Vyznačuje se také tím, že se historicky ve velmi krátkých časových úsecích dynamicky mění, a to jak z kvantitativního, tak i z kvalitativního hlediska. Fiala (2010) poukazuje na to, že se jedná se o velmi komplikovaný a dynamický fenomén, jež má politickou, sociální, ekonomickou, právní i ideově-kulturní dimenzi.

Euro, jednotná měna evropské unie

Euro je jednotnou měnou mezinárodního společenství Evropské unie a je také jedním z jejích identifikačních znaků. Mezi tyto znaky patří dále hymna, vlajka, motto a Den Evropy. Znak je podobný řeckému písmenu epsilon, čímž připomíná vztah ke kulturním hodnotám a podobá se prvnímu písmenu slova Evropa. Dvojitá linka uprostřed má naznačit stabilitu měny a připodobnit se symbolům dalších světových valut.

S počátky eura těsně souvisela idea společného trhu, který společnou měnu vyžadoval. Příprava na přijetí společné měny trvala mnoho let. Vytvoření společné měny bylo dohodnuto v Maastrichtské smlouvě. Euro bylo jako společná platební jednotka zavedeno v 11 státech 1. ledna 1999. Od 1. ledna 2002 se euro v hotovostní podobě stalo platidlem ve 12 členských státech EU. Jednalo se o tyto země: Belgie, Rakousko, Finsko, Německo, Francie, Řecko, Španělsko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko a Portugalsko. Od ledna 2007 začalo euro obíhat ve Slovinsku, od ledna 2008 na Maltě a Kypru, od ledna 2009 na Slovensku a od roku 2011 platí eurem i v Estonsku. Z členů EU nepoužívají zatím euro tyto země: Česká republika, Bulharsko, Dánsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, Švédsko a Velká Británie.

Euro nese směnářenskou značku EUR. V oběhu jsou mince o osmi hodnotách – 1 cent, 2 centy, 5 centů, 10 centů, 20 centů, 50 centů, 1 euro a 2 eura. Jejich vzhled je z lící strany pro všechny státy totožný. Na mincích 1, 2 a 5 centů je vypodobena poloha Evropy na planetě Zemi. Na mincích 10, 20 a 50 centů jsou znázorněny jednotlivé státy EU. Na mincích 1 a 2 euro je vyznačena sjednocená Evropa. Lící strany všech mincí mají při okraji 12 hvězd jako symbol sjednocené Evropy, nominální hodnotu a její název – cent nebo euro. Rubové strany se liší stát od státu, přičemž společným prvkem je opět 12 hvězd. Na rubu mincí si každý stát umístil své symboly či osobnosti. Eurobankovky mají

na lících stranách zobrazeny prvky sedmi stavebních stylů evropské architektury. Jednotící idea je zobrazena na rubových stranách bankovek, kde se nachází silueta evropského světadílu a zobrazení mostu, který představuje symbol spojení rozděleného. Bankovky mají hodnotu 5, 10, 20, 50, 100, 200 a 500 eur (Hlavatá, 2008).

1.2 Stručná historie vytvoření Evropské měnové unie

Měnová stabilita je v Evropě dlouhodobým zájmem. Již nestabilita v 20. a 30. letech byla pádným důvodem pro zesílení snah směřovat k měnové stabilitě (Czesaný, 1998). Měnová unie byla diskutována již signatáři **Římské smlouvy** z roku **1957**, která zakládala Evropské společenství (Baldwin, 2008).

K výrazné události související se záměrem vybudovat v budoucnu měnovou unii došlo k 1. červenci **1968**, kdy byla **zrušena cla uvnitř Společenství a zavedeny vnější celní tarify**. Vytvoření celní unie obnášelo závazek, že žádný stát si nemůže stanovit vlastní cla při dovozu zboží ze třetí země (Eurozóna, 2011).

V té době byly měnové otázky řešeny v rámci **Brettonwoodského systému**, který vycházel z toho, že skutečnou hodnotu představuje zlato. Na zlato byl přímo navázán pouze dolar a všechny ostatní měny pak byly navázány na dolar. Měnové kurzy byly „*fixní, ale upravitelné*“ (Baldwin, 2008, s. 324). Brettonwoodský systém byl ukončen v roce 1973 (Eurozóna, 2011). Následně měla každá země při stanovování měnového kurzu volnou ruku. Reakce následovala v podobě **Evropského hada**, který měl zamezit fluktuaci kurzů v Evropě (Eurozóna, 2011). Mezi první snahy o založení měnové unie patřila **Wernerova zpráva**, která byla dokončena v roce 1970 a kladla si za cíl vytvoření měnové unie do 10 let, a to ve 3 stádiích. Experiment však skončil neúspěchem. Problémem bylo příliš úzké nastavení fluktuačního pásma v rozsahu $\pm 2,25 \%$ (Czesaný, 1998). V 70. letech 20. století se země v návaznosti na ropný šok začaly potýkat s problémem inflace a nadále nebylo udržení pevného měnového kurzu možné. Další snahou o zamezení fluktuací byl v roce 1979 **vznik Evropského měnového systému** (dále jen EMS), jehož srdcem byl Mechanismus směnných kurzů (dále jen ERM). Pro jeho životaschopnost bylo zásadní událostí rozšíření fluktuačního pásma na z původních $\pm 2,25 \%$ na $\pm 15 \%$ v roce 1993 (Fiala, 2010).

V reakci na snahu vytvořit paralelní měnu začala v Evropském měnovém systému v roce 1979 fungovat **Evropská měnová jednotka** (dále jen ECU). Ta měla za cíl fungovat

vedle měn jednotlivých zemí pro oficiální účely, jako rezervní měna a prostředek při zúčtování (Eurozóna, 2011). Víze hospodářské a měnové unie byla dále rozpracována pracovní skupinou kolem J. Delorse a byl tak vytvořen konkrétní model hospodářské a měnové unie (dále jen HMU). **Delorova zpráva** byla předložena v roce 1989 a navrhovala vytvoření HMU, tedy vytvoření měnové unie k jednotnému trhu (Fiala, 2009). Reakcí na Delorovu zprávu byla mezivládní konference, která byla zakončena v prosinci 1991 uzavřením **Smlouvy o Evropské unii**, neoficiálně nazývané Maastrichtská smlouva, jež nabyla platnost v roce 1993 (Historie, 2011).

Maastrichtská smlouva vymezila další kroky v procesu měnové integrace. Proces byl rozvržen na 3 stadia a u každého byl zakotven časový horizont, ke kterému měly být úkoly a cíle naplněny. Jako nejpozdější možný termín vzniku měnové unie byl stanoven 1. leden 1999, dále byla v Maastrichtské smlouvě zformulována konvergenční kritéria a vyjasněna institucionální podoba měnové unie, v jejímž čele měla stát Evropská centrální banka, jež měla za cíl pečovat o měnovou stabilitu (Historie, 2011).

Hospodářská a měnová unie je, jak uvádí Fiala (2010, s. 421), „*završením procesu ekonomického sjednocení*“, o které Evropa usiluje. K tomuto stupni integrace mohlo společenství přistoupit až po vytvoření společného trhu, tedy prostoru s volným pohybem zboží, služeb, osob a kapitálu. K jeho vytvoření upínalo své snahy od roku 1957 až do roku 1993.

1.3 Proces budování měnové unie a její fungování

Třífázový projekt budování měnové unie

Projekt, jehož cílem bylo vybudování měnové unie, rozvrhl činnosti do tří stadií. V **první etapě**, která započala v roce 1990, bylo naplánováno dosažení liberalizace v oblasti kapitálových toků a silnější spolupráce zemí v ekonomických, fiskálních a měnových otázkách (Czesaný, 1998).

Druhá etapa se datuje od roku 1994. Měla za cíl zřídit Evropský měnový institut a připravit vstup do třetí etapy. Tato fáze byla formulována jako přípravná fáze vzniku měnové unie a mezi její úkoly patřilo: zintenzivnění koordinace národních měnových politik za účelem zajištění cenové stability, vytvoření rámce pro měnovou politiku Evropské centrální banky (dále jen ECB), vyvinout měnovou strategii, zajistit technickou přípravu pro vytištění eurobankovek, připravit fungování přeshraničních platebních systémů a dále byla tato fáze zaměřena i na publikační činnost v oblasti zpráv o pokroku v přípravných pracích včetně vyhodnocení konvergence (Czesaný, 1998).

Třetí etapa byla zahájena 1. ledna 1999 a jejím cílem byla kompletace EMU. V praktické podobě začíná třetí etapa tím, že konverzní kurzy národních měn jsou nevratně fixovány na hodnoty eura. Odpovědnost za jednotnou měnovou politiku přebírá Evropská centrální banka (Czesaný, 1998). Její průběh byl rozvržen do dvou fází. V horizontu let 1999-2001 existovala jednotná měna pouze v bezhotovostní podobě na účtech. Ostrý start nové evropské měny byl členskými státy určen na 1. leden 2002 (Základní, 2011). Přechod národních měn na euro byl realizován u všech 11 zemí v rozmezí 6 měsíců. Celý proces byl pro tyto země i Komisi, která proces koordinovala, poměrně náročný jak organizačně, tak i technicky. Ve svém závěru byl ale hodnocen pozitivně a v jeho průběhu nedošlo k významnějším potížím, kromě určitého zvýšení cen, ke kterému došlo v některých zemích v důsledku dílčích chyb při přepočtech z národních měn (Fiala, 2010).

Fungování hospodářské a měnové unie

Od roku 2002, kdy byla ve dvanácti členských zemích završena třetí etapa realizace Hospodářské a měnové unie, prošla nejen HMU, ale i EU jako celek mnoha změnami. Především rozšíření členské základny v letech 2004 a 2007 znamenalo navýšení potenciálních adeptů na přistoupení k eurozóně. K 1. lednu 2007 bylo do eurozóny přijato Slovinsko a k 1. lednu 2008 Kypr a Malta. Ve všech třech případech byla společná měna přijata metodou tzv. velkého třesku, přičemž je euro zaváděno současně v bezhotovostním i hotovostním platebním styku. Stejný scénář proběhl i v případě Slovenska, které se stalo členem eurozóny 1. ledna 2009 (Fiala, 2010). K 1. lednu 2011 vstoupilo do eurozóny Estonsko. Všechny ostatní země přistoupivší do EU patří do tzv. skupiny států, na něž se vztahuje výjimka.

Scénář přechodu ČR na euro

Přechod na jednotnou měnu společenství bude v případě České republiky realizován na základě předem stanoveného scénáře, který je součástí Národního plánu zavedení eura v ČR. Tento scénář, jak uvádí Abrahám (2010) zahrnuje 5 fází:

1. předpřípravná, která probíhá ještě před rozhodnutím o zrušení výjimky a jejím smyslem je konat technické a organizační přípravy na přechod k euru
2. přípravná, která nastane při rozhodnutí o zrušení výjimky, bude mít trvání asi půl roku před zavedením eura a vyznačovat se bude duálním označováním cen, kterému bude v této fázi předcházet přesné stanovení přepočítacího koeficientu
3. období duální cirkulace, které je plánováno na 2 týdny po zavedení eura – v této fázi budou v bezhotovostním styku probíhat již pouze eura, zatímco v hotovostním obě měny, přičemž česká koruna bude postupně stahována z oběhu
4. období do konce duálního označování cen, kdy platby již budou realizovány pouze v eurech, ale ceny budou uváděny v obou měnách – trvání fáze je stanoveno na 1 rok

5. závěrečná fáze, ve které bude uvádění cen v obou měnách dobrovolné, ale výměna korunové hotovosti v komerčních bankách bude možná pouze půl roku od zavedení eura, poté pouze u centrální banky.

České firmy a jejich přechod na euro

Z hlediska českých firem bude zásadním faktorem přechodu na euro důkladná příprava. Již Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2009) uvádí, že pro usnadnění tohoto kroku bude vypracována Příručka připraveného podnikatele, která má za cíl minimalizovat náklady, které z přechodu na euro firmám vzniknou. Koncept této příručky byl vypracován již v roce 2008. Příručka podnikateli objasní jak harmonogram přechodu na euro, tak i technickou přípravu a časový plán a uvede i typové příklady přechodu firem v jednotlivých oblastech. Snahou této příručky je objasnit zejména malým a středním podnikům důležitost přípravy. Dalším materiálem, který byl pro firmy vypracován, je dokument s názvem Zásady férových cen při zavádění eura. Jedná se o prohlášení firmy, že nezneužije převod svých cen na euro k neopodstatněnému zvýšení cen (Zpráva, 2009). Podle názoru autorky věnují velké společnosti přechodu na jednotnou měnu pozornost, protože si uvědomují důležitost tohoto kroku a velká část z nich již při obchodu se zahraničními obchodními partnery euro využívají, což zvyšuje jejich připravenost. Malé a střední firmy by se měly na přípravu intenzivněji zaměřit v okamžiku, kdy bude vyhlášeno datum přechodu ČR na euro.

1.4 Instituce hospodářské a měnové unie

Projekt Hospodářské a měnové unie předpokládal vytvoření odpovídajícího institucionálního zázemí. Za toto zázemí byla považována především Evropská centrální banka (dále jen ECB) a Evropský systém centrálních bank (dále jen ESCB).

Evropský měnový institut

Evropská měnový institut (dále jen EMI) byl hlavním orgánem HMU do založení ECB. EMI byl zřízen v úvodu druhé etapy. Jeho úkolem bylo sledování Evropského měnového systému (dále jen EMS), koordinace měnových politik členských zemí, podpora spolupráce národních centrálních bank, podpora a asistence při širším využívání ECU včetně technické přípravy emise budoucích bankovek. K dalším úkolům EMI patřilo i monitorování celého procesu příprav členských zemí na vstup do třetí fáze. Za tímto účelem předkládal EMI Radě každoroční hodnotící zprávy (Fiala, 2010).

Evropský systém centrálních bank

EMI byl na počátku třetí etapy trvale nahrazen ESCB, který je složen z ECB a centrálních bank členských států. Mezi hlavní cíle působení ESCB patří podpora hospodářské politiky a udržování cenové stability. ESCB provádí a definuje měnovou politiku, provádí jeho devizové operace, spravuje devizové rezervy a podporuje plynulé fungování platebních systémů. Mimoto působí jako poradní instituce ve věcech měnové politiky, shromažďuje statistické informace a podporuje měnovou spolupráci v mezinárodním prostředí (Fiala, 2010).

Evropská centrální banka

Základním cílem ECB je podle Maastrichtské dohody zabezpečovat cenovou stabilitu eura (Czesaný, 1998). ECB je jedinou institucí oprávněnou povolovat vydávání bankovek. Z hlediska plnění těchto úkolů je ECB nezávislá jak z hlediska orgánů EU, tak ze strany členských států. Nejvyšším orgánem Evropské centrální banky je Rada ECB, která

je složená z guvernérů národních centrálních bank a Výboru ředitelů. Úkolem Rady ECB je určovat hlavní směry vývoje, formulovat rozhodnutí ohledně měnových cílů, úrokových měr a měnových rezerv. Výbor ředitelů má za úkol dohlížet na běžné fungování ECB a vykonávat rozhodnutí Rady ECB. K vrcholným orgánům ECB patří také Generální rada ECB. Generální rada podává zprávy a statistické informace, sleduje držitele výjimky přijetí eura, poskytuje konzultace atd. (Fiala, 2010).

Eurosystem (dosud se jedná o neoficiální název, který však byl použit již v Lisabonské smlouvě)

Eurosystem zahrnuje ECB a národní centrální banky těch členských států EU, které přijaly euro (Evropská, 2011). Má zájem na integraci a účinném fungování finančního systému v Evropě, zejména v eurozóně. Podporuje cíl dokončení jednotného společného trhu, aby bylo umožněno využití ekonomického potenciálu Evropské unie. Taktéž podporuje činnosti prováděné v soukromém sektoru a další evropské instituce (Financial, 2010).

2. Vládní materiály upravující vstup České republiky do měnové unie

Česká republika od svého vstupu do Evropské unie podniká kroky, které by měly usnadnit budoucí přijetí jednotné evropské měny. Mezi tyto kroky patří mimo jiné také vydávání vládních materiálů souvisejících se vstupem do měnové unie. V následující části textu budou specifikovány důležité dokumenty, které se touto problematikou zabývají. Mezi tyto dokumenty patří Strategie přistoupení České republiky k eurozóně (dále jen Strategie) a její aktualizace, Národní plán zavedení eura v České republice (dále jen Národní plán), Zprávy o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice, Konvergenční program České republiky a jeho aktualizace a další.

2.1 Strategie přistoupení České republiky k eurozóně

Naše země do budoucna přijala závazek přijmout společnou evropskou měnu. V návaznosti na tuto skutečnost byl vládou ČR a ČNB vypracován dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Původní Strategie byla schválena v roce 2003. Strategie přistoupení České republiky k eurozóně rozpracovává základní otázky spojené s přijetím eura Českou republikou a vymezuje, co je prioritou pro jednotlivé hospodářské politiky (Strategie, 2003).

Přijetí eura bylo Strategií doporučeno v horizontu let 2009-2010. Předpokládalo se, že do té doby dojde k přiblížení české ekonomiky k ekonomikám zemí eurozóny, budou plněna maastrichtská kritéria, proběhne úspěšná konsolidace veřejných financí a bude zajištěna dostatečná ekonomická sladěnost ČR se zeměmi eurozóny. Vláda ČR a ČNB se ve Strategii zavázaly ke každoročnímu hodnocení připravenosti ČR k přistoupení k eurozóně a toto hodnocení vyústí v doporučení vládě usilovat či neusilovat v následujícím roce o vstup do Evropského mechanismu směnných kurzů II (dále jen ERM II) (Strategie, 2003).

Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně

Vzhledem k tomu, že původní Strategie nebyla naplněna, přinesla vláda ČR a ČNB v roce 2007 její aktualizaci. Tato aktualizace zohledňuje domácí i zahraniční vývoj od doby schválení původního textu (Aktualizovaná, 2007).

Aktualizovaná strategie v první části vyhodnocuje původní Strategii přistoupení ČR k eurozóně z roku 2003 a plnění konvergenčních kritérií do roku 2007. Negativní doporučení ohledně vstupu do ERM II z října 2006 znamenalo, že se datum přistoupení k eurozóně posune za původní uvažovaný horizont let 2009 – 2010. Aktualizovaná strategie popisuje, co bylo do dosavadní doby (2007) vládou provedeno ve prospěch budoucího přijetí eura (Aktualizovaná, 2007).

V části, která hodnotí schopnost české ekonomiky fungovat v rámci eurozóny, Aktualizovaná strategie vymezuje faktory, které jsou podstatné pro to, abychom byli schopni realizovat výhody z přijetí eura. Mezi tyto faktory patří vysoký stupeň ekonomické konvergence, provázanosti a sladění naší ekonomiky s eurozónou, pružnost naší ekonomiky a její schopnost přizpůsobit se ekonomickým šokům. Některé z těchto faktorů hodnotí Aktualizovaná strategie jako dlouhodobě příhodné, v jiných je zřejmá potřeba dalšího zlepšení. Ve prospěch schopnosti naší ekonomiky fungovat v rámci eurozóny mluví vysoká otevřenost české ekonomiky i obchodní provázanost s eurozónou a stabilita bankovního sektoru. V neprospěch potom například rozdílnost v cenové a mzdové hladině, rozdílnost ekonomického cyklu a nekonsolidované veřejné finance (Aktualizovaná, 2007).

Za výzvu pro hospodářskou politiku uvádí Aktualizovaná strategie jako prioritu plnění maastrichtských kritérií, zejména poukazuje na potřebu zaměřit se na fiskální politiku a stav veřejných financí (Aktualizovaná, 2007).

Shrnutí a zhodnocení

Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně již dnes svou aktuálností částečně postrádá. V roce 2007, kdy byl tento dokument připraven, nebyly známy skutečnosti, jež nastaly v souvislosti se světovou ekonomickou krizí. Pro autorku je zde patrně několik zajímavých postřehů.

V souvislosti s vykazovanou stabilitou bankovního sektoru a odolností vůči vnějším šokům aktualizovaná strategie uvádí, že tato odolnost zatím nebyla prověřena v období nepříznivého ekonomického vývoje. Dnes si autorka dovoluje říci, že náš bankovní sektor byl vystaven velmi nepříznivému období a zvládl ho doposud poměrně dobře.

Aktualizovaná strategie uvádí, že euro si v letech 2003 – 2007 upevňovalo své postavení důvěryhodné světové měny. V současné ekonomické situaci, kdy se pozvolna dostáváme z období celosvětového propadu, se euro potýká s velmi závažnými problémy.

Již v původním textu byla vyjádřena potřeba konsolidace veřejných financí, na toto navázala i Aktualizovaná strategie v roce 2007 a tato potřeba stále trvá i v roce 2011. Oblast fiskální politiky považuje autorka za velmi zásadní pro rozhodování o přijetí eura. Pro ČR se zde setkáváme s největšími problémy v rámci plnění maastrichtského kritéria a i z pohledu eurozóny můžeme pozorovat velké potíže. K růstu veřejného zadlužení dochází z důvodu rozporu mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu. Měli bychom se zaměřit na to, aby diskutovaná fiskální konsolidace měla dlouhodobý charakter. Podle názoru autorky by měl být kladen patřičný význam na rozhodnutí v oblasti mandatorních výdajů.

2.2 Národní plán zavedení eura v České republice

Národní plán zavedení eura v České republice zpracovala Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice. Vláda ČR tento dokument schválila v roce 2007. Jedná se o základní dokument, který se věnuje technickým aspektům zavedení jednotné evropské měny eura (Národní, 2007).

Národní plán vymezuje základní zásady, harmonogram a zajištění procesu zavedení eura v ČR. Zároveň tento dokument podrobně popisuje úkoly pro jednotlivé sektory české ekonomiky, obsahuje doporučení národního koordinátora zavedení eura a charakterizuje institucionální strukturu příprav na zavedení eura (Národní, 2007).

Jednotlivé pracovní skupiny Národní koordinační skupiny (v jejichž čele stojí určení gestoři) pro zavedení eura jsou následující:

- **Pracovní skupina pro legislativu** – gestorem je Ministerstvo spravedlnosti ČR

V legislativní oblasti půjde o to, přijmout systém závazných právních předpisů v jednotlivých oblastech právního řádu České republiky.

- **Pracovní skupina pro finanční sektor** - gestorem je Česká národní banka

V bankovním sektoru bude hlavním úkolem zajistit zavedení eura do hotovostního i bezhotovostního oběhu.

- **Pracovní skupina pro informatiku a statistiku** - gestorem je Ministerstvo informatiky ČR

V oblasti informačních a statistických systémů je třeba počítat již při nákupu či tvorbě technologií a informačních systémů s tím, že v budoucnu bude třeba převést data na euro.

- **Pracovní skupina pro veřejné finance a veřejnou správu** - gestorem je Ministerstvo financí ČR

V oblasti veřejných financí, veřejné správy a samosprávy bude příprava zahrnovat zejména úpravy stávajících právních předpisů.

- **Pracovní skupina pro nefinanční sektor a ochranu spotřebitele** - gestorem je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR

V oblasti nefinančního sektoru a ochrany spotřebitele jde především o ochranu před neodůvodněnými cenovými důsledky konverze cen.

- **Pracovní skupina pro komunikaci** - gestorem je Ministerstvo financí ČR ve spolupráci s Českou národní bankou

V oblasti zdrojů informací a komunikace je důležitá příprava informačních kampaní pro jednotlivé cílové skupiny (Národní, 2007).

Koordinace práce jednotlivých skupin a gestorů je úkolem Koordinační skupiny pro zavedení eura.

Shrnutí a zhodnocení

Národní plán zavedení eura v České republice je materiálem, u kterého je podle názoru autorky patrné, že byl zpracováván v době, kdy se přijetí eura Českou republikou jevílo jako událost, jejíž příchod byl plánován na střednědobý časový horizont. Rozpracovanost technických příprav, jak jsou popsány v tomto dokumentu, hodnotí autorka pozitivně. V dnešní ekonomické situaci je otázka přijetí jednotné evropské měny odsunuta do pozadí z důvodů problémů, se kterými se v současné době eurozóna potýká. Pozice národního koordinátora a koordinační skupiny má v současné době spíše úlohu zaměřenou na komunikaci s veřejností v otázkách týkajících se eura, než samotnou technickou přípravu přijetí eura.

2.3 Zprávy o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice

Národní plán formuluje základní zásady, harmonogram a institucionální zajištění celého procesu budoucího zavedení eura v ČR. Při schválení tohoto dokumentu v dubnu 2007 bylo zároveň vládou uloženo provést jeho aktualizaci. Z rozhodnutí Národní koordinační skupiny (dále jen NKS) byly následné aktualizace (duben 2008 a březen 2009) provedeny formou Zprávy o plnění úkolů Národního plánu, a to s ohledem na dosud nestanovený termín zavedení eura (Zpráva, 2010).

Pro všechny důležité oblasti příprav (informační systémy, legislativa, komunikace, ochrana spotřebitele, aj.) je podle zahraničních zkušeností vhodné, aby byly základní otázky přechodu na jednotnou měnu po metodické stránce vyřešeny v dostatečném předstihu před jejím zavedením. Z hlediska technických příprav na zavedení eura se tak Česká republika nachází v tzv. předpřípravném období. Cílem tohoto období je, aby v momentě vyhlášení určeného data byly vyřešeny základní metodické otázky a odstraněny případné kompetenční spory, aby se v rozhodném okamžiku mohlo postupovat podle předem určeného harmonogramu (Zpráva, 2010).

Charakteristika Zprávy o plnění Národního plánu (2010)

NKS na svém zasedání dne 18. listopadu 2009 rozhodla, že k aktualizaci Národního plánu bude stejným způsobem přistoupeno i v r. 2010, jelikož schválený Národní plán nadále dobře informuje o přípravách na zavedení eura (Zpráva, 2010).

Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2010) (dále jen Zpráva) dokládá, že rok 2009 byl intenzivně využit k rozvoji technických příprav na zavedení eura v ČR. Popisuje ty aktivity, jimž byla věnována hlavní pozornost (Zpráva, 2010).

Mezi aktivity, jež Zpráva uvádí, patří:

- dokončování prací souvisejících se zákonem o České národní bance,
- zpracování metodiky adaptace v oblasti státní správy,
- zpracování pracovní verze komunikační strategie,

- úpravy v metodikách pro přípravu finančního sektoru,
- zlepšování úrovně informační internetové stránky k euru (Zpráva, 2010)

Jako prioritní oblasti, do kterých budou aktivity směřovány v roce 2010, je například uvedeno:

- navázání na předchozí práce v oblasti přípravy metodik pro státní správu
- pokračování v pracích na komunikační kampani
- započít práce na metodické příručky pro územní samosprávně celky,
- zahájení twinning projektu mezi francouzskou vládní agenturou Adetef, Národní bankou Slovenska a Ministerstvem financí ČR (Zpráva, 2010).

Zpráva poskytuje také vyčíslení nákladů za kroky, jež s přípravami budoucího přijetí eura souvisejí. Příložená tabulka dokládá dosavadní vynaložení celkových 4,1 mil Kč za období od přijetí Národního plánu. V závěrečné části se nacházejí aktualizované matice úkolů podle jednotlivých pracovních skupin. Termíny pro plnění úkolů jsou ukotveny datem zavedení eura v České republice ve formátu $\text{€} \pm n$, kde € značí den zavedení eura (začátek určitého kalendářního roku) a n je počet měsíců před resp. po okamžiku zavedení eura (pokud není v tabulce specifikováno jinak). Tabulky dokládají i přehled plnění úkolů stanovených Národním plánem nebo Plánem činnosti NKS (Zpráva, 2010).

2.4 Konvergenční program České republiky a jeho aktualizace

Česká republika předkládala svůj první Konvergenční program (dále jen KP) v roce 2004, přičemž tak činila tak v souladu s nařízením Rady, které určuje členským státům Evropské unie, které doposud nejsou členy eurozóny, povinnost předkládat konvergenční programy (Konvergenční, 2004).

Do data odevzdání této práce byl nejaktuálnější Konvergenční program České republiky z dubna 2011. Jeho obsahem byly záměry a cíle hospodářské politiky, zabýval se makroekonomickým scénářem, hospodařením vládního sektoru, oblastí veřejných financí, institucionálním rámcem fiskální politiky a zahrnoval též porovnání s předchozím Konvergenčním programem (Konvergenční, 2011).

Aktualizace Konvergenčního programu na období 2010-2014 byla zpracována podle tzv. evropského semestru, jehož cílem je posílení rozpočtového dohledu a koordinace fiskálních a strukturálních politik v EU. Tento KP je konzistentní s Národním programem reforem, který schválila vláda ČR 27. dubna 2011 (Konvergenční, 2011).

Tato aktualizace konvergenčního programu se ve velké míře věnuje oblasti fiskální politiky. V roce 2010 byla schválena opatření, která měla zamezit dalšímu růstu deficitu a pomoci korigovat rapidní nárůst zadlužení, současně také začala práce na strukturálních reformách. Opatření na rok 2010 byla soustředěna především na příjmovou stranu veřejných rozpočtů (zvýšení DPH, spotřební daně apod.), opatření na rok 2011 byla orientována více na výdajovou stranu (pokles platů státních zaměstnanců o 10 %, eliminace některých sociálních dávek, škrty ve státním rozpočtu a další opatření). Vláda si za cíl fiskální konsolidace stanovila, že nebudou překročeny schválené výdajové rámce a cíle deficitů sektoru vládních institucí budou dodrženy se záměrem nepřekročit 2,9% podíl deficitu na HDP v roce 2013. V oblasti měnové politiky je prioritou naplnění inflačního cíle (Konvergenční, 2011).

Stručné shrnutí o vydaných vládních materiálech

Vzhledem k závazku budoucího přijetí společné evropské měny je Česká republika nucena podnikat kroky, které budoucí přijetí eura umožní. Vzhledem k nutnosti pracovat se strategií přijetí eura schválila vláda v roce 2003 dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Na tento dokument navazuje Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně, schválená v roce 2007. Tato aktualizace považuje za klíčové provést strukturální reformy a přijmout co nejrychleji opatření k plnění maastrichtských kritérií, což posílí z pohledu eurozóny důvěryhodnost ČR. Poté, co budou přijata opatření vedoucí k plnění kritérií, bude podle aktualizace moci být stanoven i termín přijetí eura ČR.

Technickým aspektům zavedení eura se věnuje Národní plán zavedení eura v České republice. Dle nejnovější Zprávy o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice, která předjímá aktualizace Národního plánu, vychází současný stav organizačně-technických příprav na zavedení eura v České republice ze skutečnosti, že vláda ČR doposud nestanovila oficiální cílové datum přijetí společné evropské měny. Jako podklad pro rozhodnutí o tomto datu vláda pravidelně koncem roku projednává společný materiál Ministerstva financí a České národní banky *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou*.

Dalšími důležitými dokumenty, které jsou členské země EU neúčastníci se eurozóny povinny dokládat, jsou Konvergenční programy. Tyto programy rozpracovávají problematiku jednotlivých politik státu, makroekonomického vývoje, veřejných financí a dalších oblastí.

3. Rizika a přínosy přijetí eura pro Českou republiku

Přijetí jednotné evropské měny by pro naši zemi mělo dopady v podobě širokého spektra rizik i přínosů. Podniková sféra je obecně považována za příjemce mnoha výhod, které by pro ni ze sdílení společné měny vyplývaly. Lidé v tomto směru budou ovlivněni jako spotřebitelé, zaměstnanci a investoři. V současné ekonomické situaci však nelze abstrahovat od makroekonomických hrozeb, které musí být v souvislosti se vstupem do eurozóny uvažovány. Některé z těchto dopadů budou zmíněny v následující části textu.

3.1 Přínosy zavedení eura z hlediska podniků a občanů

Některé výhody, které byly od existence eura očekávány, ztratily v dnešní ekonomické situaci svou váhu. Bylo očekáváno zvýšení prestiže země, z důvodu její participace v jednom ze tří nejvýznamnějších světových ekonomických center, mezi které patří Japonsko, USA a Evropská unie. S tímto byly spojeny další očekávané výhody vyplývající z účasti ve stabilní měnové oblasti. Za takovou oblast ale dnešní eurozóna považována není, proto zde autorka uvede pouze některé výhody, které souvisí se vstupem země do měnové unie a jsou aktuální i v současné době.

Zvýšení cenové transparency, snadnější komparace cen

Jedním ze základních cílů zavedení společné měny je zvýšení transparency při zúčtování platebních transakcí mezi zeměmi. Snadnější srovnání cenové hladiny v České republice a jiné zemi měnové unie by jistě ocenili jak firmy, tak i občané při zahraničních cestách.

Snížení kurzových rizik a transakčních nákladů

Zejména firmy s českým zázemím obchodující na Evropském trhu by z přijetí eura z hlediska snížení transakčních nákladů profitovaly. Pro investory by přijetí eura znamenalo snížení kurzových rizik. Dnes jsou české firmy, obchodující se zahraničními subjekty v eurech, nuceny neustále sledovat a přepočítávat ceny podle aktuálního kurzu.

Širší možnosti finančního trhu

Finanční trh je místem, kde se setkává nabídka peněz v různých jejich formách s poptávkou po nich. Můžeme tam zahrnout banky, pojišťovny, leasingové společnosti, RM systém, penzijní fondy, investiční fondy a další instituce. Přijetím eura by se podle názoru autorky tento trh několikanásobně rozrostl, což by vedlo k větší konkurenci mezi těmito institucemi a širší nabídce investičních možností pro podniky i občany ČR. Vlivem větší konkurence by byly z trhu vytlačeny méně atraktivní nabídky těchto společností a pravděpodobně by se i rozšířil rozsah přímých zahraničních investic do ČR.

Hloubkou finančního zprostředkování měřenou podílem aktiv finančních institucí k HDP je v České republice dosaženo zhruba čtvrtinové úrovně oproti eurozóně. Podíl bankovních úvěrů soukromému sektoru je přibližně na třetinové úrovni ve srovnání s eurozónou a dosahuje zhruba 55 % HDP (Analýzy, 2010). Úroveň uvedených ukazatelů v eurozóně však podle názoru autorky není ideálem, který bychom měli následovat, neboť v řadě zemí odráží předluženost soukromého i veřejného sektoru.

Prohloubení mezinárodního obchodu ČR se zeměmi eurozóny

Česká republika se velikostí řadí mezi malé ekonomiky, ale je také ekonomikou velmi otevřenou a mezinárodní obchod tvoří velkou část jejího produktu. Dalo by se očekávat, že po přijetí eura Českou republikou dojde k ještě intenzivnějšímu obchodu, růstu exportu, a snad i větší mobilitě pracovníků, zboží, služeb a kapitálu mezi ČR a ostatními zeměmi měnové unie.

Růst zaměstnanosti a větší orientace na sektor služeb

S výše zmíněným růstem mezinárodního obchodu by mohlo dojít k potřebě vyššího počtu zaměstnanců ze stran podniků a rozvoji v sektoru služeb, zejména pak služeb finančních, neboť jak již bylo uvedeno, je v tomto směru ČR pod průměrem eurozóny.

3.2 Rizika přijetí eura a jejich vliv na makroekonomické prostředí firmy v ČR

Přijetí jednotné měny a vstup do měnové unie by zahrnoval určitá rizika i v případě, že by byl daný ekonomický prostor dlouhodobě stabilní, zdravý a mezinárodně kredibilní. Čím více problémů však v daném prostoru existuje, tím více je i rizik vyplývajících z připojení země k němu. Dále budou zmíněna některá rizika, která považuje autorka této práce za důležitá v souvislosti s přijetím eura Českou republikou.

Náklady spojené se zavedením eura

Při zavádění eura vzniknou jak podnikům, tak i bankám a dalším institucím některé náklady spojené s přechodem na evropskou měnu. Pro podniky vznikne potřeba převést ceny ve svých databázích, účetních systémech, katalozích a na prodejnách. S tím budou spojeny i náklady v souvislosti s povinností duálního označování cen na počátku zavedení eura a na zaškolení pracovníků pro práci a kalkulace v eurech.

Změny cen zboží

S přijetím eura jdou ruku v ruce též úvahy o zvyšování cenové hladiny, ke kterým by mohlo dojít. Ačkoli v zemích, které již euro přijaly, se tento názor jednoznačně nepotvrdil, domnívá se autorka, že by k určitým změnám došlo. Tento názor je opřen o očekávání, že firmy by zneužily přepočten cen prostřednictvím zaokrouhlení směrem nahoru, a to i navzdory tomu, že ze strany vlády bude snaha tomuto nešvaru předejít.

Horší schopnost zvládat nepříznivé hospodářské šoky plynoucí ze ztráty samostatné měnové politiky

Po přijetí eura zeměmi EU vykonává monetární politiku měnové unie Evropská centrální banka. Pravomoci ČNB v určování měnové politiky budou obratem převedeny do rukou ECB a ČR se bude moci pouze spolupodílet na určování měnové politiky v rámci eurozóny. Česká koruna nám dává oproti euru výhodu i v podobě plovoucího

kurzu, ale i tak je Česká republika svázána s Evropskou unií, na jejímž stavu jsme závislí. Ze ztráty vlastní měny vyplývá pro zemi i snížení jejích možností v případě, že nastane nepříznivý hospodářský šok. Pokud v zemi dojde ke snížení poptávky po vývozech a tím vznikne nerovnováha platební bilance, je třeba vývozy zlevnit, aby se zvýšila konkurenceschopnost. Země disponující vlastní měnovou politikou může uplatnit řešení v podobě depreciace, která napomůže k obnovení rovnováhy. Pokud země přijme jednotnou měnu, o tento nástroj přijde.

Možnost nesouměrného působení měnové politiky na jednotlivé země zóny

Problémem pro malou ekonomiku, kterou je ČR, by mohlo být i to, že pro určení hodnot úrokové sazby vychází Evropská centrální banka z hodnot inflace, které vykazují velké země eurozóny. Důsledkem by potom mohlo být nesouměrné působení měnové politiky na jednotlivé země. Dalším podobným příkladem by mohly být důsledky rozporu, pokud země měnové oblasti nesdílejí „*jednotné priority*“, jak uvádí Baldwin a Wyplosz (2008, s. 377). Rozpory podle jejich názoru mohou nastat například ve způsobu, jak se vypořádat s asymetrickým šokem. Otázkou pro hospodářskou politiku může být, zda se zaměřit spíše na řešení nezaměstnanosti nebo inflaci, podporovat více vývozce, kteří chtějí oslabení měnového kurzu nebo spotřebitele, aby vzrostla jejich kupní síla a podobně. Pokud si země nestanoví společné priority, bude každá země požadovat, aby Evropská centrální banka prováděla jinou měnovou politiku.

Povinnost podílet se finančně na problémech dalších zemí

V případě, že by Česká republika vstoupila do měnové unie v době, kdy se eurozóna potýká s výraznými problémy způsobenými především fiskální nedisciplinovaností některých zemí, museli bychom v rámci solidarity projevit snahu přispět k řešení těchto problémů. Mezi zeměmi eurozóny existuje provázanost, která způsobuje, že problémy jedné země negativně ovlivňují další země. Důsledky těchto problémů bychom v případě sdílení jednotné měny podle názoru autorky pocíťovali intenzivněji, než dokud platíme korunami. Podobnou situaci vidíme v poslední době na příkladu Řecka, které opakovaně zažádalo EU a MMF o finanční pomoc.

Rizika plynoucí z nastavení nominálních kritérií konvergence

Inflační kritérium

Úroveň inflace, jež je vyžadována v souvislosti s dodržováním inflačního kritéria vytváří prostor pro zamyšlení, zda striktní důraz na jeho plnění nevytváří neúměrně tvrdý požadavek na cenovou stabilitu, což by mohlo vyvolat kolizi s prioritou hospodářského růstu. Čím pomalejší má být růst cenové hladiny, který je vynucován dodržováním maastrichtského inflačního kritéria, tím menší zbývá prostor pro růst produktivity země. Tato logika vyplývá z toho, že v obchodovatelném sektoru je růst mezd podložen růstem produktivity (aby vývozci neztratili svou konkurenceschopnost). V neobchodovatelném sektoru musí být s nižším růstem produktivity růst mezd doprovázen růstem cen. Mezi sektory existuje konkurenční tlak na vyrovnaní mzdových hladin. Čím bude větší rozdíl v produktivitě mezi těmito sektory, tím rychlejší bude růst celkové cenové hladiny. Uvážíme-li tuto skutečnost z druhé strany, platí tedy výše popsaná skutečnost, že čím menší má být růst cenové hladiny (vyžadovaný dodržováním inflačního kritéria), tím menší prostor vzniká pro růst produktivity. Do jaké míry je dodržování tohoto kritéria hrozbou pro reálnou konvergenci, bývá měřeno pomocí tzv. Balassa-Samuelsonova modelu (Dědek, 2005).

Kurzové kritérium

Rizikem pro zemi, jež vstoupí do kurzového mechanismu ERM II a zafixuje tím kurz své měny vůči euru, by mohl být špatně zvolený konverzní poměr, který by zemi vystavil riziku nadměrných deflačních či inflačních tlaků (v závislosti na tom, v jakém směru by chybná konverze nastala – zda by byl stanoven příliš silný či slabý kurz). Stabilní makroekonomické prostředí by touto chybou mohlo být narušeno.

Druhý rizikový faktor, který by mohl v souvislosti se zafixováním kurzu nastat, je spojen s růstem inflace. Cenová úroveň v ČR je nižší než průměr v eurozóně a projevuje konvergenční trend. V současné době probíhá růst cenové hladiny z části kurzovým

kanálem a koruna se tak zhodnocuje. Pokud bychom ale o tento kanál přišli, mohli bychom očekávat, že se tento konvergenční trend více projeví v růstu inflace (Dědek, 2005).

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Rozdíly v mírách inflace v zemích měnové unie existují a budou existovat. Skrze reálnou ekonomiku se jejich dopad projevuje prostřednictvím odlišných reálných úrokových měr. Nízké reálné úrokové sazby vedou k přehřívání ekonomiky a nadměrným investicím, dochází k tendenci ke zvyšování inflace a nominálních mezd. Vzniká tak nesoulad běžných účtů platební bilance, což můžeme pozorovat na příkladech Řecka, Portugalska, Španělska a Irska (Tomšík, 2010).

Úrokové sazby jsou úzce spojeny s monetární i fiskální politikou země a současně i s její cenovou stabilitou. Pokud bychom přijali euro, rozhodovala by o výši úrokových sazeb ECB. ECB může rozhodnout např. o snížení referenční úrokové sazby. V případě, že je tato politika účinná, bude mít dopad v podobě snížení tržních úrokových sazeb, což umožní vládám zvýšit svůj deficit, protože klesnou náklady získání dluhu. Pro malou ekonomiku, jakou je ČR, by tak byl v případě nedisciplinovanosti v oblasti veřejných financí vytvořen prostor pro větší zadlužení. Pokud by následně došlo k opětovnému zvýšení úrokových sazeb, držba dluhu by již byla nákladná a mohla by vytěsnit další investice. Tyto problémy by se pak mohly přelít do ostatních zemí se společnou měnou. V oblasti kritéria úrokových sazeb vykazuje ČR stabilní vývoj. Důležitá pro jeho plnění do budoucna je podle názoru autorky koordinace v měnové a fiskální politice. V momentě, kdy přijmeme euro, ztratíme možnost výrazněji ovlivnit měnovou politiku, proto bude pro nás fiskální politika mít tím větší váhu a bude třeba dodržovat již výše zmíněnou disciplínu.

Kritérium vládního deficitu

V souvislosti s dodržováním pravidel definovaných v Paktu stability a růstu by došlo k určitému svázání rukou fiskální politiky. V této oblasti se ČR potýká dlouhodobě s problémy, ale je to důležitý nástroj, který napomáhá zmírnit či dočasně řešit nepříznivé ekonomické situace v zemi.

3.3 SWOT analýza dopadů přijetí eura na firmu v ČR

Tato kapitola si klade za cíl identifikovat a klasifikovat faktory, jež budoucí přijetí eura ohodnotí z pohledu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb, které by pro firmy přijetím eura nastaly či mohly nastat. Výchozí metodika této klasifikace je založena na analýze SWOT.

Tab. 1: *SWOT analýza dopadů přijetí eura na firmu v ČR*

S – silné stránky	W – slabé stránky
Pokles transakčních nákladů	Nezanedbatelné zaváděcí náklady
Snížení kurzových rizik	Nedostatečná synchronizace v oblasti právních předpisů a norem pro podnikání
Snadnější komparace cen	Administrativní náročnost převodu databází a softwarů na euro
Otevřenost ekonomiky ČR	Současná ekonomická nestabilita na straně eurozóny
O - příležitosti	T - hrozby
Rozšíření trhu a vznik nových tržních příležitostí	Nedostatečná sladěnost relevantních ekonomických ukazatelů a ekonomických cyklů ČR a eurozóny a z toho plynoucí prostor pro vznik makroekonomické nestability prostředí firmy
Růst mezinárodní mobility kapitálu a možné zvýšení zaměstnanosti	Prostor pro změny v cenách a z toho plynoucí poptávkové či nabídkové šoky
Prostor pro zvýšení cen v souvislosti s přepočtem na euro	Růst konkurence – větší počet obchodních rivalů
	Nevyhovující úrokové sazby nastavené ECB
	Špatně zvolený přepočítaný koeficient

Zdroj: *vlastní zpracování*

Vzájemná interakce těchto faktorů podle názoru autorky umožňuje hlubší pohled na výsledek vzájemného střetu těchto faktorů.

Přijetí jednotné evropské měny by pro české firmy z hlediska silných stránek mělo dopad zejména v podobě odstranění transakčních nákladů, které firmám při obchodu se zeměmi eurozóny vznikají. Současně by odpadla rizika způsobovaná vývojem kurzu CZK/EUR a snadnější by po přijetí eura byla i komparace cen. Z důvodu vysokého stupně obchodní otevřenosti a provázanosti ČR se zeměmi eurozóny by firmy tato zvýhodnění uvítaly.

Na straně slabých stránek figurují zejména náklady, které se zavedením eura budou neoddiskutovatelně spjaty. Bude se jednat o náklady spojené s převodem účetních systémů a databází na euro, proškolení pracovníků, přepočet cen a další úpravy. Slabou stránkou může být rozdílnost v legislativní úpravě podnikání mezi zeměmi eurozóny a ČR. Odlišnosti jsou patrné například z pohledu administrativní náročnosti činností pro zajištění podnikání či v úrovni daňového zatížení. Velmi slabou stránku v současné době tvoří nepříznivé ekonomické prostředí vyplývající z krize, se kterou se eurozóna potýká.

Příležitost by pro řadu firem mohlo znamenat rozšíření trhu, tj. růst počtu potenciálních odběratelů a dodavatelů. Dále pak možnost růstu mezinárodní mobility kapitálu a s tímto spojená příležitost využít zahraniční pracovní sílu v oblastech, kde v domácí zemi dochází k disproporcím například z důvodů odlišné specializace. Česká pracovní síla by naopak mohla být z obdobných důvodů častěji uplatněna v zahraničí. Tyto aspekty by mohly vést k poklesu nezaměstnanosti. V souvislosti s přepočtem cen by ze strany firmy mohlo být toto využito k záměrnému neopodstatněnému zvýšení cen.

Z hlediska hrozeb je podle názoru autorky nejzávažnější nedostatečné plnění kritérií ekonomické konvergence a to jak těch nominálních, tak i reálných a současně nedostatečná sladění ekonomických cyklů ČR a eurozóny. Z těchto aspektů vyplývá prostor pro vznik makroekonomické nestability prostředí firmy. Mohlo by dojít k poklesu produkce či růstu inflace. Prostor pro růst cen by mohl vést ke vzniku poptávkových či nabídkových šoků. Další hrozbou pro stabilitu firmy by mohl být růst počtu jejích konkurentů. Velmi nepříznivý vliv na stabilitu firmy by mělo i špatné nastavení přepočítacího koeficientu

pro převod cen. Nízká hodnota koeficientu by znamenala finanční ztrátu, vysoká ztrátu konkurenceschopnosti. Nepříznivě na firmu může z hlediska investic působit i nevyhovující nastavení úrokových sazeb Evropskou centrální bankou.

Shrnutí

Každé riziko s sebou nese určité náklady, které by pro zemi jeho naplnění představovalo. Obdobně je tomu na straně přínosů, které by pro zemi představovaly určité výnosy. Z ekonomického hlediska by pro zemi bylo výhodné tyto náklady a výnosy porovnat. Přesné srovnání Česká republika do doby přijetí eura mít nebude. Autorka této práce se domnívá, že v současné ekonomické situaci mají rizika značný potenciál převýšit možné přínosy. Pro firmy by byla pozitiva plynoucí z přijetí eura velmi lákavá. Mohlo by dojít k usnadnění podnikání a zefektivnění dodavatelsko-odběratelských vztahů a realizaci výhod, jež by znamenaly snížení nákladů. Je však třeba, aby bylo po jeho přijetí zachováno stabilní makroekonomické prostředí, které firmy obklopuje. Naplněním rizikových kritérií by toto prostředí mohlo být značně narušeno, proto se autorka domnívá, že nynější ekonomická situace pro přijetí eura Českou republikou v současné době nemluví.

4. Konvergenční kritéria a jejich plnění

Sbližování ekonomických ukazatelů zemí usilujících o přijetí společné měny je posuzováno podle tzv. konvergenčních kritérií. Hospodářské ukazatele jsou pozorovány ve čtyřech hlavních oblastech, kterými jsou cenová stabilita, stav veřejných financí, vývoj úrokové míry a stabilita prokazatelná účastí měny v ERM II v rámci Evropského měnového systému po dobu minimálně dvou let. Mezi podmínky přijetí společné měny bývá v některých pramenech uváděno i vytvoření právního rámce pro fungování institucí Hospodářské a měnové unie. Účast v Evropské měnové unii (dále jen EMU) je podmíněna plněním konvergenčních kritérií. Ta byla stanovena tak, aby účastnické země prokázaly, že svým vstupem mezi země eurozóny nenaruší její stabilitu a ekonomický vývoj.

Co se stane, pokud země kritéria konvergence neplní?

V případě, kdy ČR neplní konvergenční kritéria, nejsme za tuto situaci jako země postihováni. To však neplatí v případě problémů s plněním kritéria udržitelnosti veřejných financí. S touto situací se ČR potýká, protože byla v roce 2009 zahájena Procedura při nadměrném schodku (dále jen EDP), která má za cíl snížit do roku 2013 vládní deficit pod 3 % HDP (Vyhodnocení, 2010).

4.1 Kritérium cenové stability

Vymezení kritéria

Cenové kritérium je vymezeno jako „*dosažení vysokého stupně cenové stability patrného z míry inflace, která se blíží míře inflace tří členských států, jež dosáhly v oblasti cenové stability nejlepších výsledků*“ (Abrhám, 2010, s. 180). Přesněji kritérium cenovou stabilitu popisuje jako stav, kdy členský stát dlouhodobě udržuje cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace tří členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě a přihlíží se k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech (Abrhám, 2010).

Plnění kritéria

Česká republika s plněním cenového kritéria v současné době nemá problémy. Inflační cíl ČNB od počátku roku 2010 (pro národní index spotřebitelských cen) byl stanoven na 2 % (Vyhodnocení, 2010, s. 3). Snahou ČNB je dosáhnout skutečné hodnoty inflace v rozmezí ± 1 procentní bod oproti stanovenému cíli. S takto nastaveným inflačním cílem má ČR dobré předpoklady pro budoucí naplnění kritéria stability. Cenový vývoj včetně výhledu je znázorněn v tabulce (viz Tab. 2) (Vyhodnocení, 2010).

Tab. 2: *Harmonizovaný index spotřebitelských cen (růst v %)*

	2007	2008	2009	8/2010	2010	2011	2012	2013
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,3	2,6	0,0	0,4	0,7	1,2	1,2	1,2
Hodnota kritéria	2,8	4,1	1,5	1,9	2,2	2,7	2,7	2,7
Česká republika	3,0	6,3	0,6	0,6	1,4	2,3	1,7	1,7

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 9.

V tabulce byla uplatněna prognóza pro ČR, jež byla převzata z Makroekonomické predikce ČR z července 2010. Výhled zemí EU na roky 2010–2011 byl pak převzat z Ekonomické prognózy Evropské komise (jaro 2010) (Vyhodnocení, 2010).

Z tabulky je patrné, že ČR neplnila kritérium v letech 2007 a 2008. Jak udává společný dokument Ministerstva financí a ČNB, působily z exogenních faktorů v roce 2008 především růst cen potravin a energií a vlna administrativních opatření (růst DPH z 5 % na 9 %, zavedení ekologických daní, poplatků ve zdravotnictví a další zvyšování spotřebních daní (Vyhodnocení, 2010, s. 9).

V roce 2009 již ČR kritérium plnila, v tomto trendu pokračovala i v dalším roce a podle výhledu by se ani v příštích letech neměla v oblasti plnění cenového kritéria potýkat s výraznějšími problémy (Vyhodnocení, 2010).

4.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Vymezení kritéria

Kritérium udržitelnosti veřejných financí zahrnuje 2 části:

- kritérium deficitu veřejných rozpočtů

Pro rozpočtový deficit veřejného sektoru je stanovena hranice 3 % HDP. Země ji nesmí dlouhodobě překročit s výjimkou situace, kdy je hranice překročena výjimečně nebo když se rozpočtový schodek nepřetržitě snižuje a blíží se tak k 3% hranici (Sychra, 2009).

- kritérium podílu vládního dluhu

Dluhové kritérium říká, že poměr veřejného vládního dluhu k HDP by neměl přesáhnout 60 % HDP. Za porušení kritéria se nepovažuje situace, kdy se veřejný dluh dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě (Janáčková, 2007).

Podmínkou pro splnění kritéria udržitelnosti veřejných financí je plnění obou jeho částí.

Plnění kritéria vládního deficitu

S plněním kritéria veřejných rozpočtů má Česká republika od roku 2009 problémy. Jak bylo uvedeno v předchozím textu, je tato skutečnost důvodem k podstoupení Procedury při nadměrném schodku, jejímž cílem je snížit vládní deficit pod 3 % do roku 2013. Konkrétně by mělo do roku 2013 dojít ke zlepšení salda vládního sektoru na 2,9 % HDP. Příčinou problémů s plněním kritéria bylo ekonomické zpomalení, které nastalo v souvislosti s hospodářskou recesí. Na straně příjmů veřejných rozpočtů figurovala opatření, kterými se vláda snažila zmírnit následky hospodářské krize. Saldo sektoru vládních institucí včetně výhledu znázorňuje tabulka (viz Tab. 3). V tabulce je uveden průběh dosavadního plnění kritéria od roku 2007, kdy neměla ČR s plněním problémy. V roce 2008 se již ČR přibližovala k horní hranici kritéria a v roce 2009 došlo k jeho překročení. V roce 2010 se již vláda zaměřovala prostřednictvím konsolidačních

opatření vládní deficit snížit a v tomto záměru chce pokračovat i v dalších letech. Jak uvádí dokument Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), plánuje vláda v následujících letech další konsolidaci veřejných financí tak, aby do roku 2016 dosáhla vyrovnaného hospodaření sektoru vlády.

Tab. 3: *Saldo sektoru vládních institucí (metodika ESA 1995, v % HDP)*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-0,7	-2,7	-5,8	-5,1	-4,6	-3,5	-2,9

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 10.

Podle konvergenčního programu z dubna 2011 je cílem fiskální konsolidace nepřekročit 2,9% podíl deficitu na HDP v roce 2013, v roce 2014 dosáhnout podílu deficitu vládních institucí na HDP na úrovni 1,9 % a nadále deficit snižovat tak, aby v roce 2016 bylo dosaženo vyrovnaného rozpočtu sektoru vládních institucí. Další vývoj veřejných financí však bude ovlivněn nejen vládním úsilím, ale i vývojem domácí i zahraniční ekonomiky (Konvergenční, 2011).

Plnění kritéria vládního dluhu

Druhou složkou kritéria udržitelnosti veřejných financí je podíl vládního dluhu na HDP. V této oblasti nejsou Českou republikou vykazovány z dlouhodobého hlediska problémy. Vývoj vládního dluhu je znázorněn v tabulce (viz Tab. 4).

Tab. 4: *Vládní dluh (metodika ESA 1995, v % HDP)*

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	29,0	30,0	35,3	39,3	42,1	42,9	43,3

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 11.

Z tabulky je evidentní, že v roce 2009 došlo k růstu zadlužení z původních 30,0 % HDP na 35,3 % HDP a na tento nárůst navázal i rok 2010, kdy vzrostl vládní dluh na 39,3 % HDP. Podle predikce z prosince 2010, by měl vládní dluh dále narůstat, ale tempo růstu by mělo oproti předchozím rokům zvolnit.

Vládní dluh by měl podle predikce (viz Tab. 4) vzrůst do roku 2013 až na 43,3 % HDP. V dalších letech by však měl za předpokladu přijatých opatření začít klesat. Jak uvádí společný dokument Ministerstva financí a ČR a České národní banky, rizikem pro další vývoj je stárnutí obyvatelstva. Vyvstává potřeba přijmout reformy důchodového a zdravotního systému, protože v opačném případě bude docházet k dalšímu výraznému zvyšování podílu dluhu na HDP. Dokument zdůrazňuje, že i přesto, že s plněním tohoto kritéria neměla naše země dosud problémy a v porovnání s průměrem eurozóny není naše zadlužení markantní, měli bychom do budoucna obracet k tomuto kritériu větší pozornost (Vyhodnocení, 2010).

4.3 Kritérium stability měnového kurzu

Vymezení kritéria

Splnění kurzového konvergenčního kritéria je podmíněno udržováním měny v povoleném flukтуаčním pásmu mechanismu směnných kurzů ERM II po dobu alespoň 2 let před vstupem do měnové unie bez devalvace vůči jiným měnám (Sychra, 2009).

Plnění kritéria

Plnění kritéria stability měnového kurzu není možné vyhodnotit, dokud země nevstoupí do kurzového mechanismu ERM II. Poté bude teprve nastavena centrální parita koruny k euru. Vývoj měnového kurzu kolem hypotetické parity, která jako referenční období bere v úvahu první čtvrtletí roku 2008 je znázorněn na obrázku (viz Obr. 1).

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 13.

Obr. 1: Nominální měnový kurz CZK/EUR

V grafu znamená pohyb měnového kurzu směrem nahoru apreciaci koruny vůči euru. Hypotetická centrální parita je simulována průměrnou hodnotou za 1. čtvrtletí 2008.

Z obrázku je patrné, že v období roku 2006 a 2007 nevykazoval měnový kurz výrazné výkyvy. Ve druhé polovině roku 2007 koruna oproti euru posilovala a tato apreciace trvala až do poloviny roku 2008. Značný propad byl v měnové oblasti způsoben finanční a ekonomickou krizí. Měnový kurz CZK/EUR v roce 2009 dokonce mírně překročil pásmo $\pm 15 \%$, které bylo nastaveno kolem hypotetické centrální parity. V dalším časovém horizontu se koruna opět vrátila na úroveň kolem hypotetické parity.

Pro přijetí jednotné evropské měny Českou republikou bude důležité zvolit vhodné načasování vstupu do kurzového mechanismu, správné nastavení parity a minimálně dvouleté setrvání v tomto mechanismu. Během tohoto období bude třeba udržet měnový kurz CZK/EUR ve stanoveném povoleném rozsahu fluktuace. Česká republika se do mechanismu ERM II zatím nezapojila, proto není jednoznačné vyhodnocení plnění kritéria možné. Sledování, zda by ČR kritérium v daném časovém horizontu (2006 – 2011) splňovala, (viz Obr. 1) je pouze teoretické. Stanovení vhodné doby pro vstup do ERM II závisí na reálné a nominální konvergenci ČR k eurozóně, protože vláda a ČNB se rozhodly, že setrvání v kurzovém mechanismu v případě ERM II nebude trvat výrazně déle, než stanovenou dobu 2 let (Vyhodnocení, 2010).

Finanční krize může mít vliv na plnění kurzového kritéria v situaci, kdy mezi investory vznikne obava ze znehodnocení kurzu měny. V reakci na toto očekávání se investoři začnou měny zbavovat a vytvoří tak tlak na její deprecii (Abrahám, 2010). Tato situace může podle názoru autorky postihnout zemi i v případě, že sama vykazuje stabilní ekonomický vývoj, ale je obklopena zeměmi, které se protýkají s problémy. Vzniklá nedůvěra se rozšíří a promítne se v očích investorů i v pohledu na danou zemi. Jak uvádí Abrahám, Helísek a Plchová (2010, s. 185), bývá tento problém nazýván regionálním pohledem.

4.4 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Vymezení kritéria

Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb stanovuje, že úroveň (nominálních) dlouhodobých úrokových sazeb v průběhu jednoho roku před šetřením nesmí překročit o více než dva procentní body průměr ve třech cenově nejstabilnějších členských zemích (Sychra, 2009). Dlouhodobá úroková sazba se vypočítává prostřednictvím aritmetického průměru z předcházejících měsíců, za které jsou údaje o harmonizovaném indexu spotřebitelských cen (dále jen HICP) dostupné (Abrahám, 2010).

Plnění kritéria

ČR v oblasti dlouhodobých úrokových sazeb v současné době nemá problémy (viz Tab. 5). Ani ve výhledu příštích let nejsou podle predikce problémy očekávány s podmínkou naplnění záměrů konsolidace veřejných financí.

Tab. 5: Dlouhodobé úrokové sazby pro konvergenční účely (v %)

	2007	2008	2009	08/2010	2010	2011	2012	2013
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,4	4,2	3,9	4,0	4,3	4,8	4,8	4,8
Hodnota kritéria	6,4	6,2	5,9	6,0	6,3	6,8	6,8	6,8
Česká republika	4,3	4,6	4,8	4,2	3,7	3,9	3,9	3,9

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 15

Při výpočtu kritéria úrokových sazeb pro srpen 2010 byla v rámci zemí, které dosáhly nejlepší cenové stability, zvolena místo Estonska další země s nejnižší mírou inflace, a to Nizozemí. Ze strany Estonska pro výpočet nebyla dostupná potřebná data (Vyhodnocení, 2010).

Jak ukazuje tabulka, v roce 2007 se ČR těsně blížila průměru 3 zemí EU s nejnižší inflací. V následujících 2 letech docházelo u ČR k růstu, ale i přesto můžeme hovořit o plnění kritéria s určitou rezervou (min. 1 procentního bodu). V dalších letech je vykazováno opětovné snížení hodnoty kritéria v ČR a nadále jsou i v oblasti predikce očekávány pozitivní výsledky. Trvající zájem o české dluhopisy a pozitivní výhled ratingových agentur by měly podle dokumentu vyhodnocujícího plnění maastrichtských kritérií přispět ke snižování kritéria a nadále k jeho stabilizaci na úrovni 3,9 % a to v případě, že budou naplňovány záměry fiskální konsolidace (Vyhodnocení, 2010). Toto kritérium by mělo dokázat, že kritéria cenové a kurzové stability nejsou pouze přechodným jevem. Tato souvislost vyplývá z předpokladu, že předvídání inflace a očekávání devalvace bývají promítnuty na finančních trzích formou přírážek k výnosům dluhopisů (Abrahám, 2010).

4.5 Dnešní význam Maastrichtských kritérií

Některé prameny dnes mezi Maastrichtská kritéria zahrnují krom výše popsaných i slučitelnost právních předpisů dané země s čl. 130 a 131 Smlouvy o fungování EU a Statutem Evropského systému centrálních bank. Tuto slučitelnost taktéž hodnotí pravidelné Konvergenční zprávy Evropské komise a ECB (Vyhodnocení, 2010). Z Konvergenční zprávy z roku 2010 vyplývá, že právní předpisy České republiky nejsou s uvedenými články zcela slučitelné. Rozpor je zejména v oblasti zákona o České národní bance a v zákonu a finančním arbitrovi (Konvergenční, 2010).

Maastrichtská kritéria byla nastavena tak, aby si vyžadováním jejich plnění země eurozóny vynutily stabilitu v rámci měnové unie. Paradoxní je, že tato nadefinovaná a pro uchazeče o připojení k unii nutná a vyžadovaná pravidla, nejsou již samotnými členy eurozóny plněna. Dnešní eurozóna navzdory těmto podmínkám, jež zeměmi plněny v rozhodující době byly, za stabilní ekonomický prostor označována není.

Další případ mluvící proti váze těchto kritérií, který můžeme uvést, nastal v souvislosti s plněním kritéria pro stabilitu veřejných financí. V situaci, kdy se do potíží dostaly velké země eurozóny – Německo a Francie, byla těmito zeměmi vynucena změna v Paktu stability. Tyto události by země rozhodující o přijetí jednotné evropské měny měla podle názoru autorky vzít v úvahu.

Autorka této práce se domnívá, že v dnešní době již nelze plnění (či neplnění) Maastrichtských kritérií považovat za jednoznačný nástroj, který by objasnil vhodnost vstupu země do evropské měnové unie. Z tohoto důvodu se v dalším textu budeme věnovat dalším aspektům, které je třeba do svých úvah o vhodnosti zavedení eura Českou republikou v současné ekonomické situaci zahrnout.

5. Další přístupy ke kritériím pro vstup země do eurozóny

Každá země má určitá specifika, která je třeba v souvislosti s nastavením vhodných ukazatelů hodnotících vhodnost vstupu země do měnové unie zvážit. Země usilující o vstup do měnové unie by měla zvážit nejen všechna nominální kritéria konvergence, která byla popsána v předchozí části textu, ale měla by věnovat značnou pozornost i kritériím reálným. Právě odlišnosti mezi zeměmi by v těchto reálných kritériích měly být respektovány, což je podle názoru autorky této práce důvodem k tomu, aby si každá země nastavila svá vlastní kritéria hodnotící vhodnost zavedení jednotné měny. Následující část textu je z tohoto důvodu věnována několika příkladům, které pro ČR mohou tvořit rámcovou představu, jaké otázky je třeba si v souvislosti s nastavením vlastních kritérií položit.

5.1 Brownovy testy

Velká Británie například zvolila pro rozhodování o přijetí eura jako relevantní ukazatel tzv. Brownovy testy. Ty měly primárně prokázat, že je pro Británii přijetí eura lákavé, prokázaly však pravý opak. Brownovy testy se skládají z pěti kritérií:

- konvergence hospodářských cyklů země s eurozónou
- flexibilita ekonomiky ve smyslu schopnosti odolat externím šokům
- výhodnější prostředí pro investice
- dopad na sektor finančních služeb
- růst, stabilita a zaměstnanost (Ebeling, 2010).

Autorka se ztotožňuje s názorem Baldwina a Wyplosze (2008), že u těchto kritérií je patrné výrazné využití hospodářských principů optimálních měnových oblastí, jež budou definovány v další části textu.

5.2 Klausova kritéria

Klaus se do jisté míry nechal Brownovými testy inspirovat při tvorbě tzv. „českolipských“ kritérií. Výhodu však měl v tom, že Brownova kritéria byla zformulována před vznikem eura, zatímco Klaus již mohl vycházet z určitých zkušeností se společnou měnou. Kritéria pro ČR rozdělil do tří skupin, jak uvádí autoři CEPu (Ebeling, 2010):

- zhodnocení, zda euro přineslo slibované výsledky, eurozóna se stala oblastí rychlého a dynamického ekonomického růstu, zda je zárukou fiskální a měnové stability a zda členské země dodržují svá vlastní pravidla
- argumenty, které říkají, zda jsme v porovnání s eurozónou vystaveni stejným exogenním šokům, zda již došlo k požadované ekonomické konvergenci hospodářského cyklu, zda je ekonomická struktura naší země kompatibilní se zeměmi eurozóny a nakolik vadí rozdíly v ekonomické úrovni, v mzdové hladině a cenové struktuře.
- otázka, zda je v zájmu ČR participovat na projektu unifikace a vytvářet evropský superstrát.

Zhodnocení kritérií

Odpovědi na otázky spojené s prvním kritériem začínají slovem ne. Ekonomický růst se v Evropě za dobu existence společné měny zpomalil, stav veřejných rozpočtů se nezlepšil, dokonce se naopak zhoršil a v oblasti plnění maastrichtských kritérií se samy země eurozóny potýkají s problémy.

Ve druhé skupině kritérií Klaus nevidí náš největší problém. Dokonce uvádí domněnku, že dosažená konvergence je větší, než si myslíme. V tom, do jaké míry vadí rozdíly v ekonomické úrovni, mzdové hladině, cenové hladině a cenové struktuře vyjadřuje autor svou pochybnost o možném smysluplném zafixování kurzu na určité úrovni. Zde by podle jeho názoru mohlo dojít k tragické chybě.

V odpovědi na otázku tvořící třetí kritérium je poukázáno na jeho politický rozměr a zhodnoceno, že je třeba vzít v úvahu i to, zda je v našem zájmu participovat na absolutistickém projektu unifikace (Ebeling, 2010). Klaus je známým odpůrcem eura a zastáncem samostatné měnové politiky, které se podle jeho názoru v případě České republiky není výhodné vzdávat, proto ani nastavení jeho kritérií, ani výsledky v hodnocení jejich plnění nejsou překvapením.

5.3 Teorie optimálních měnových zón

Teorie optimálních měnových zón (dále jen OCA) tvoří často využívané východisko pro rozhodování o vhodnosti vstupu země do měnové unie. Podle R. Mundella je optimální měnovou zónou geografická oblast, která se vyznačuje vysokou mobilitou faktorů uvnitř a naopak imobilitou faktorů navenek. S tím souvisí jednotná měna uvnitř a flexibilní kurz navenek. Na Mundella navázala řada ekonomů, kteří teorii optimálních měnových oblastí dále rozpracovávali. Můžeme jmenovat např. Kenea či McKinnona. Po mnohaletém vývoji se dá říci, že teorie optimálních měnových oblastí obecně vymezuje podmínky, jež má země splňovat, aby se jednalo o optimální ekonomický prostor (Ebeling, 2010). Otázkou pro ČR tedy je, zda je dnešní Evropská unie, respektive eurozóna optimální měnovou oblastí.

Mezi podmínky OCA patří například:

- vysoká úroveň mobility výrobních faktorů
- synchronizace hospodářského cyklu
- vysoký stupeň symetrie exogenních šoků (resp. reakce na ně)
- flexibilita mezd a cen
- existence společné fiskální politiky (Ebeling, 2010).

Tato analýza vede k tomu, aby země byla schopna zvážit, zda převáží náklady či výnosy, které pro ni vyplynou ze vstupu do měnové unie.

6. Významná kritéria pro vstup ČR do eurozóny

V souvislosti se začleněním ČR do eurozóny je podle názoru autorky třeba zvážit co nejvíce dostupných informací a vzít v úvahu co nejvíce různých faktorů, což by mělo rozhodování o vhodnosti načasování vstupu do měnové unie usnadnit. Smyslem této kapitoly je oprostit toto rozhodování z roviny pouhého posouzení plnění maastrichtských kritérií ekonomické konvergence a nadefinování dalších důležitých kritérií, kterými má smysl se zabývat. V této kapitole budou nejprve rozčleněny hospodářské ukazatele do skupin, které vyjadřují jejich vztah k přijetí eura, dále vyhodnocena ekonomická sladěnost hospodářského vývoje v ČR a eurozóně, definována kritéria OCA a naznačen vztah těchto kritérií a prostředí firmy v ČR a Evropě.

6.1 Hospodářské ukazatele hodnotící připravenost ČR na přijetí eura

Velmi důležitým faktorem ovlivňujícím vhodnost vstupu do měnové unie je dostatečná ekonomická podobnost mezi zeměmi. Přijetí eura Českou republikou bude ovlivněno mnoha hospodářskými ukazateli. Některé z nich hodnotí připravenost naší země pro přijetí eura jako dostačující a jiné vykazují dlouhodobé problémy.

Pro vyhodnocení připravenosti na přijetí eura můžeme charakteristiky českého hospodářství rozdělit na čtyři skupiny, podobně jak toto členění uvádí dokument Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou (2010), který vydala Česká národní banka:

1. Oblasti, které hovoří dlouhodobě pro přijetí eura

- vysoká míra otevřenosti české ekonomiky,
- velká obchodní i vlastnická provázanost s eurozónou
- dosažení dlouhodobé konvergence v míře inflace

2. Rizikové ukazatele z hlediska makroekonomických nákladů, které ale v posledních letech vykazují zlepšení

- do roku 2008 v ČR docházelo k reálné konvergenci k eurozóně, což bylo narušeno ekonomickou recesí, ale očekává se, že dojde k opětovnému obnovení tohoto trendu
- podle ukazatele HDP na obyvatele bychom o ČR mohli říci, že je vyspělejší než některé jiné země eurozóny
- v poslední době docházelo i k vyšší míře cyklické sladění, ale toto zlepšení můžeme částečně připsat mezi důsledky ekonomické recese, jež zasáhla ve stejném období všechny evropské země
- rozvinula se schopnost snižovat a zvyšovat počet zahraničních pracovních sil podle potřeb trhu

3. Ukazatelé, u kterých evidujeme nepříznivý vývoj

- zhoršení vykazuje deficit veřejných financí
- došlo k nárůstu nezaměstnanosti
- eurozóna se potýká s velmi závažnými fiskálními a ekonomickými problémy

4. Oblasti vykazující dlouhodobé problémy

- problémy trhu práce, jež vyplývají z nastavení daní a dávek a vedou k malé motivaci části populace k práci a malé pružnosti zaměstnávání
- problémy nepružnosti v oblasti přizpůsobování ekonomickým šokům

6.2 Ekonomická sladěnost ČR a eurozóny

Pro posouzení vhodnosti vstupu země do měnové unie je neopomenutelným faktorem i stupeň sladěnosti jejích ekonomických ukazatelů se zeměmi, mezi které se chystá začlenit. Ztráta měnové politiky přináší určitá rizika, jejichž význam by s vyšší sladěností zemí měl klesat. Reálná konvergence ČR lze posuzovat z hlediska mnoha ukazatelů. V této části textu budou uvedeny a posouzeny ty nejvýznamnější z nich.

Cílem této části textu je komparace vývoje ekonomických ukazatelů sladěnosti v čase. Země, jejichž údaje jsou v analýze uplatněny, jsou již nyní členy eurozóny (Německo, Portugalsko, Rakousko, Slovensko a Slovinsko), nebo o členství pravděpodobně budou usilovat v budoucnu (Maďarsko, Polsko). V některých případech nebylo umožněno provést srovnání se všemi zeměmi z důvodu nedostatku příslušných statistických údajů. Hodnoty ukazatelů pro eurozónu jsou formulovány na úrovni EA-16 (Analýzy, 2010). EA-16 zahrnuje skupinu členských zemí eurozóny k 1. lednu 2009 (Glossary, 2011). Jsou jimi Belgie, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemí, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. V důsledku nedostupnosti dat nezahrnuje analýza všechny země EA-16.

Ukazatele reálné ekonomické konvergence

1. HDP na hlavu

Vývoj HDP na hlavu je zobrazen v tabulce a grafu (viz Tab. 6, Obr. 2). Oproti průměru eurozóny sice Česká republika v roce 2009 dosahovala pouze úrovně 73,4 % průměru eurozóny, ale v celém sledovaném období vykazovala růst HDP na hlavu. Česká republika tedy dlouhodobě vykazovala konvergenční trend ve vztahu k eurozóně. Tento trend se ale s příchodem ekonomické krize zastavil.

Tab. 6: *HDP na hlavu v paritě kupní síly (EA-16 = 100)*

	1998	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CZ	61,4	65,8	68,2	69,1	70,0	72,7	73,4	73,4
AT	114,9	114,4	115,5	112,7	112,7	111,8	112,8	113,8
DE	107,0	104,5	105,5	106,4	105,5	105,5	106,4	106,4
PT	69,3	71,2	70,0	71,8	71,8	70,9	71,6	71,6
HU	47,4	56,8	57,3	57,3	57,3	57,3	58,7	57,8
PL	42,1	44,1	46,4	46,4	47,3	49,1	51,4	56,0
SI	69,3	74,8	78,2	79,1	80,0	80,9	83,5	78,9
SK	45,6	49,5	51,8	54,5	57,3	61,8	66,1	66,1

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou 2010*, s. 22.

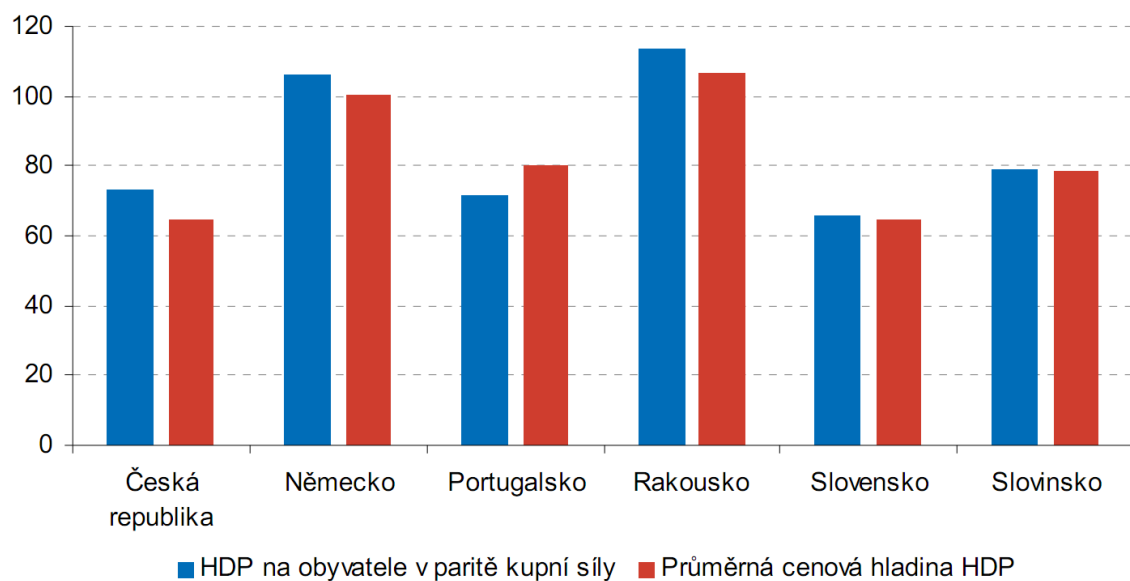
2. Cenová hladina HDP

Z pohledu cenové hladiny HDP byl konvergenční trend s příchodem ekonomické krize také narušen. Jak znázorňuje tabulka a graf (viz Tab. 7, Obr. 2), ve sledovaném období průměrná cenová hladina HDP v ČR postupně rostla, a to až do roku 2008. Rok 2009 znamenal mírný pokles. Oproti průměru eurozóny dosahovala v roce 2009 ČR pouze 64,9 % průměrné cenové hladiny HDP. I přes předkrizový vývoj, kdy k postupnému přibližování cenové hladiny docházelo, vykazovala Česká ekonomika stále zřetelný rozdíl od cenové hladiny eurozóny.

Tab. 7: Průměrná cenová hladina HDP (EA-16 = 100)

	1998	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
CZ	43,6	50,4	51,5	56,0	59,5	60,9	67,8	64,6
AT	103,2	101,3	100,4	103,2	102,9	104,9	105,1	106,5
DE	111,2	104,9	102,9	101,0	100,7	100,9	101,0	100,6
PT	78,0	80,8	82,2	79,7	79,5	80,5	79,2	80,0
HU	44,3	54,4	57,6	60,4	58,5	63,4	62,7	58,5
PL	47,9	47,9	47,2	54,1	56,9	59,3	64,7	53,1
SI	70,8	72,1	70,2	71,2	73,1	76,5	77,6	78,7
SK	40,6	46,1	49,4	51,4	54,0	59,5	63,7	64,9

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Analýzy stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2010*, s. 23.

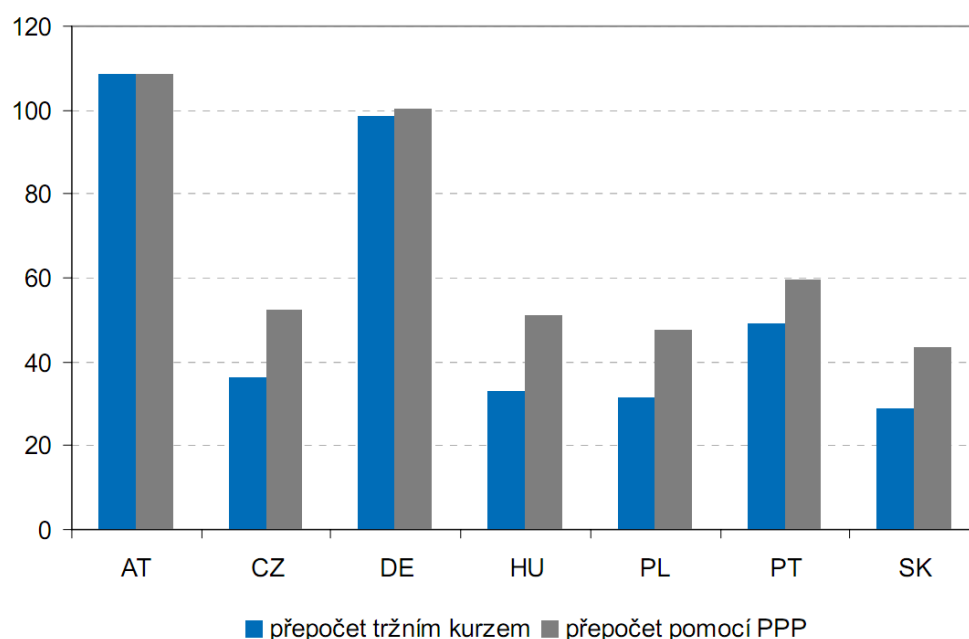

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 17.

Obr. 2: Reálná ekonomická konvergence vybraných států k eurozóně v roce 2009

3. Mzdová úroveň

Pro tuto analýzu využívá autorka na tomto místě údaje z roku 2008. V tomto roce ještě mzdové úrovně v zemích nebyly ovlivněny ekonomickou krizí. Údaje za jednotlivé země můžeme porovnat v grafu (viz Obr. 3). Podle přepočtu pomocí měnového kurzu dosáhla mzdová úroveň v České republice v uvedeném roce pouze zhruba 36 % průměrné úrovně eurozóny. Při použití údajů o paritě kupní síly pak mírně přes 50 %.

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Analýzy stupně ekonomické sladění České republiky s eurozónou 2010*, s. 25.

Obr. 3: Průměrná roční mzda v roce 2008

4. Reálný kurz vůči euru

Jak můžeme vidět z tabulky (viz Tab. 8), docházelo v letech 1998 až 2009 k růstu reálného kurzu české koruny (měřeno na bázi HICP). Průměrné roční tempo zhodnocení bylo v ČR 3,3 %.

Tab. 8: *Reálný kurz vůči euru (1998 = 100)*

	1999	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Roční tempo zhodnocení
CZ	98,0	115,0	115,0	122,0	129,0	132,0	151,0	143,0	3,3%
AT	100,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	98,0	-0,2%
DE	100,0	97,0	97,0	96,0	96,0	96,0	96,0	96,0	-0,4%
PT	102,0	107,0	107,0	107,0	108,0	108,0	108,0	106,0	0,6%
HU	104,0	125,0	131,0	135,0	129,0	143,0	147,0	137,0	2,9%
PL	98,0	103,0	101,0	114,0	116,0	120,0	131,0	110,0	0,9%
SI	100,0	103,0	102,0	102,0	102,0	104,0	106,0	107,0	0,6%
SK	98,0	128,0	140,0	146,0	154,0	170,0	185,0	193,0	6,2%

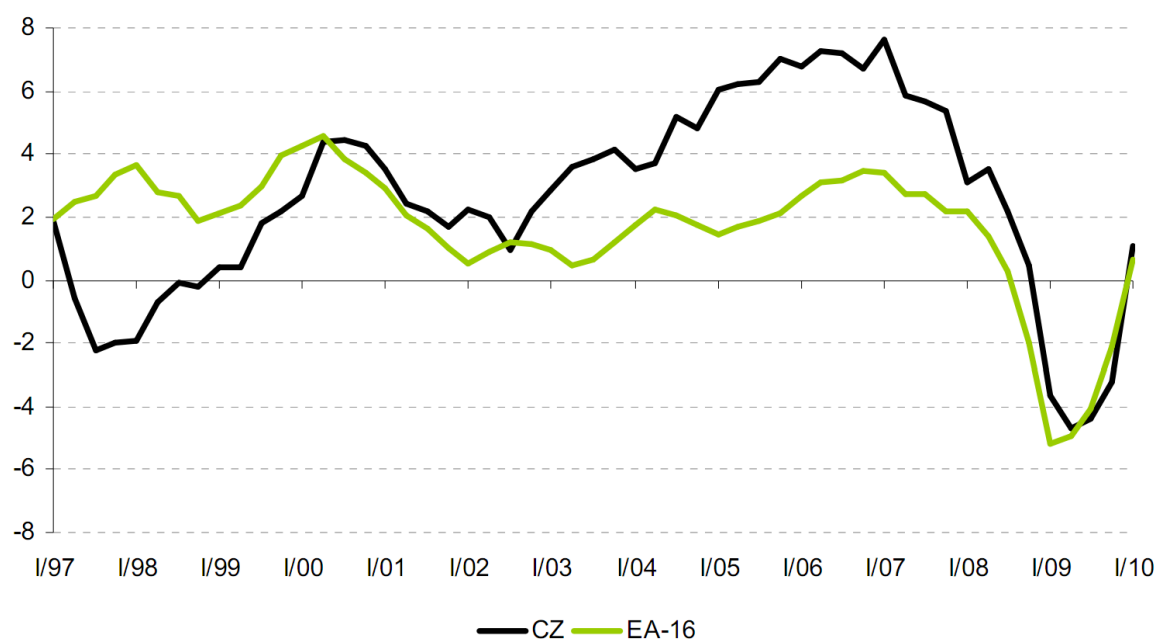
Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou 2010*, s. 23.

5. Sladěnost ekonomické aktivity a podobnost ekonomických šoků

Sladěnost ekonomické aktivity a podobnost ekonomických šoků ČR se zeměmi eurozóny zvýší pravděpodobnost, že společná měnová politika bude i z pohledu české ekonomiky vhodně nastavena a předejde se tak některým ekonomickým nákladům.

Analýza sladěnosti je znázorněna v grafu (viz Obr. 4). Česká republika v této oblasti v posledním období vykazovala zvýšenou korelaci, což je ale třeba brát obezřetně, protože v celé Evropě došlo k ekonomickému útlumu, který na země působil současně.

Z hlediska strukturální podobnosti české ekonomiky ekonomice eurozóny se Česká ekonomika vyznačuje vyšším podílem průmyslu a nižším podílem služeb k tvorbě HDP. Na českém průmyslu i vývozu má značný podíl automobilový průmysl. V případě, že by nastala krize v tomto odvětví, vedlo by to nesporně k asymetrickému šoku české ekonomiky (Abrahám, 2010).

Zdroj: ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, s. 18.

Obr. 4: *Růst HDP v České republice a eurozóně*

Shrnutí

V případě nedostatečné reálné konvergence zemí by ekonomika musela vykazovat schopnost reagovat na asynchronní vývoj a asymetrické šoky pomocí fiskální politiky a dalších přizpůsobovacích mechanismů, zejména mobilitou pracovníků a přizpůsobováním mezd. Například v situaci hospodářské recese v ČR by měla být uplatněna expanzivní fiskální politika a mezinárodní mobilita práce by měla snižovat nezaměstnanost. Fiskální politika ČR je ale omezena vysokými deficity veřejných financí, což využití tohoto nástroje eliminuje.

6.3 Optimální měnová oblast podle kritérií OCA

Kritéria optimální měnové oblasti definují faktory, které by měly napomoci zemi participující na měnové unii zmenšit negativní dopady asymetrických šoků. Asymetrickými šoky jsou události, jež mají v různých zemích měnové oblasti nestejné důsledky. Na základě těchto kritérií bývá posuzováno, jaké jsou náklady a potřeba sdílení jednotné měny mezi zeměmi. Některá z těchto kritérií jsou uvedena v následující části textu.

Mobilita výrobních faktorů

Často se vychází z předpokladu, že kapitál je zcela mobilní přes hranice. Podle Mundella (Baldwin, 2008) by v případě nezaměstnanosti v jedné zemi a produkční mezery způsobené nedostatkem pracovní síly v druhé zemi došlo k přesunu výrobních faktorů do druhé země.

Diverzifikace výroby

Jak uvádí Kenen (Baldwin, 2008), země by měla být asymetrickým šokem zasažena méně intenzivně v případě, že se nezaměřuje významným podílem na produkci jednoho sortimentu zboží. Čím větší podíl na celkové produkci má oblast zasažená šokem, tím intenzivněji to zemi ovlivní.

Otevřenost ekonomiky

Podle tohoto kritéria, jež bylo definováno McKinnonem (Baldwin, 2008), neovlivní změna měnového kurzu cenu ani konkurenceschopnost některých výrobků, které jsou prakticky totožné. Změna měnového kurzu v tomto případě tedy není důležitým vyrovnávacím nástrojem.

Kritérium jednotných priorit

Toto kritérium vyvíjí snahu zabezpečit, aby nebyly některé země výrazně znevýhodněny politikou, která bude v situaci hospodářského šoku uplatněna, zatímco jiné země by z této politiky výrazně profitovaly. Pravděpodobně ani není možné, aby dopad politických opatření působil na všechny země stejnou měrou, ale měla by být snaha docílit toho, aby rozdíly nebyly příliš velké (Baldwin, 2008).

6.4 Vztah kritérií OCA a prostředí firmy v ČR a Evropě

Na straně **mobility pracovní síly** jsou v ČR stále určité překážky. Úplné mobility pracovních sil, která podle teorie může zmírnit dopady asymetrického šoku v případě, že země nedisponuje nástrojem v podobě možnosti přizpůsobení měnového kurzu, nebude podle názoru autorky nikdy dosaženo. I v případě, že se pracovní síla bude ochotna za práci přestěhovat do jiné země Evropy, neobejde se to bez časového zpoždění ať už z důvodu osobních závazků v domácí zemi či z důvodu nutného předchozího zajištění podmínek v zemi nové. Existence šoku je záležitostí dočasnou, která za tuto dobu může pominout. V Evropě v posledních letech mobilita vzrostla, ale autorka další růst v příštích letech neočekává.

Z hlediska **výrobní diverzifikace** Česká republika oproti eurozóně vykazuje vyšší podíl průmyslu a menší podíl služeb. Zdrojem asymetrického vývoje může v ČR být, jak uvádí vládní materiál Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou (2010), nadprůměrný podíl automobilového průmyslu na celkové produkci našeho hospodářství.

Zhodnocení **kritéria otevřenosti ekonomiky** v České republice vypovídá, že ČR je typickou malou otevřenou ekonomikou, která má velmi malou schopnost ovlivnit ceny svého zboží na světových trzích. V případě ČR tedy vzdát se samostatné měny nepředstavuje z tohoto pohledu výraznou ztrátu.

Z hlediska **jednotných priorit** nemůžeme podle názoru autorky o Evropě říci, že kritérium splňuje. Dnešní vývoj naznačuje, že zejména v oblasti fiskální politiky je mezi zeměmi patrná značná rozdílnost, a to i navzdory snahám, které v tomto směru byly učiněny.

7. Deskripce současného stavu eurozóny

Současný stav eurozóny je takéž důležitým faktorem pro zvážení v souvislosti se vstupem České republiky do měnové unie. V této kapitole je nejprve uvedeno, jak euro obstálo v očekáváních, která na něj byla kladena a dále se věnuje současným problémům, se kterými se Evropa potýká. Poslední část kapitoly uvádí, jaké scénáře budoucího vývoje v eurozóně by mohly nastat a jaká opatření považuje autorka této diplomové práce za důležitá pro řešení jejích problémů.

7.1 Co euro doposud ne/přineslo, jak bylo očekáváno?

Od vytvoření tak vysokého stupně integrace, jakým je měnová unie, bylo očekáváno mnoho přínosů, které participujícím zemím přinese. Při úvahách o připojení České republiky k Evropské měnové unii si po několikaleté existenci eura můžeme shrnout, jak v očekáváních obstálo. Stručně tedy, jak uvádí Hampl (2010a):

- **Co euro nepřineslo, jak bylo očekáváno?**

Nesladilo odlišné struktury evropských ekonomik, nedokázalo k sobě země eurozóny dostatečně přiblížit, nepřineslo hospodářský růst ani nevynutilo strukturální reformy.

- **Co přineslo?**

Snížení některých transakčních nákladů a nižší a stabilní inflaci (se kterou ale ČR nemá dlouhodobě problémy a navíc realizuje výhodu z existence vlastní měnové politiky a plovoucího kurzu).

Co nám naopak přináší vlastní měna?

Relativně úspěšné hospodářsko-politické uspořádání, dosažení a udržení nízké a stabilní inflace, vysokou důvěru v domácí měnu, poměrně nízké zadlužení domácností a firem, nízké úrokové sazby a vnější stabilitu ekonomiky (Analýzy, 2010).

Česká koruna je dlouhodobě považována za stabilní měnu, která má za sebou několik hospodářských cyklů, které bez větších problémů ustála. Naproti tomu je euro v současném rozsahu využití měnou mladou a v současné době zažívající za svou existenci zatím nejtěžší období. Autorka této práce se domnívá, že při porovnání výše uvedených aspektů je zřejmé, že se euru tak docela nepodařilo naplnit všechna očekávání. V posledních letech je přetřásané mnoha ekonomickými problémy, které zbrzdily pozitivní vývoj, jež vykazovalo ve svých počátcích.

7.2 Světová ekonomická krize a současné problémy EMU

Důvěra ve fungování jednotné evropské měny je v současné době značně narušena. Původce problémů, s nimiž se země (a nejen země eurozóny) potýkají, shledává autorka ve finanční krizi, která odhalila stupeň zadlužení zemí světa. Kořeny měla finanční krize v USA, kde v roce 2007 začala krize hypoteční. Světové ekonomiky jsou vlivem globalizace čím dál více propojeny, což způsobilo šíření problémů i mimo USA a postižena byla i ostatní ekonomická centra. Došlo k růstu ceny ropy i ostatních surovin a na finančních trzích nastala v roce 2008 světová ekonomická krize.

Po roce 2008 hrozilo zhroucení světového finančního systému. V reakci na to vlády zemí eurozóny a EU přijaly záchranná protikrizová opatření na podporu ekonomiky a stabilizaci finančního sektoru. Tato opatření učiněná s cílem zmírnění ekonomické krize vedla k prudkému zhoršení stavu veřejných financí v eurozóně i celé EU. S rostoucím zadlužením zemí rostly obavy finančních trhů o udržitelnost vývoje veřejných financí a schopnost financování vládního dluhu. Na finančních trzích tak na přelomu roku 2008 a 2009 došlo k velkému nárůstu úrokových sazeb, za které si evropské vlády půjčovaly peníze. K dosažení dna ekonomického propadu došlo v roce 2009, kdy se situace v nejvíce postižených zemích zdánlivě stabilizovala (Analýzy, 2010).

Iniciátorem problémů, které světovou krizi zapříčinily, ale podle názoru autorky nebyla existence eura, ale selhání v odhadu rizik v bankovní sféře. V předkrizových letech docházelo i k velmi dobrým hodnocením bank od ratingových agentur, což se zpětně jeví jako paradoxní situace, jelikož i u těchto bank byly následně odhaleny problémy existenčního významu.

7.3 Problémy Řecka a dalších zemí

Řecko je jednou ze zemí, které se potýkají s problémy nejzávažnějšího rázu. Příčinou problémů v Řecku bylo patrně lehkovážné hospodaření tamních vlád. Přijetí eura přilákalo do Řecka více věřitelů, protože nenesli riziko oslabení drachmy v případě velkého předlužení země. Tato rizika odpadla a zodpovědnost v této oblasti převzala společná měna. V případě, že by Řecko mělo dále drachmu, nutilo by k rovnováze oslabování kurzu drachmy. Dopady by nesli všichni, kdo měli úspory v drachmách. Tento mechanismus by napomáhal dosažení rovnováhy. Z tohoto pohledu euro podle názoru autorky Řecku jen usnadnilo cestu k dalšímu zadlužování.

Dalším problémem, který vedl k současné situaci v Řecku, bylo falšování či přinejmenším upravování dokumentů o stavu řeckých veřejných financí. Tento nešvar se ovšem neobjevil pouze u řeckých výkazů. Z falšování dokumentů byly obviněny i další země, které se v současné době potýkají s ekonomickými problémy. Těmito zeměmi jsou Portugalsko, Itálie, a Španělsko. Bohužel důsledek těchto prohřešků nenesou v dnešní propojené Evropě pouze země, které si problémy zapříčinily, ale doplatí na ně všechny ostatní země, které jsou s nimi ekonomicky provázané. Investoři mají v dluhopisech těchto zemí uloženy své peníze a v případě pádu těchto zemí by hrozil další hospodářský útlum. Největší problémy ve fiskální oblasti má Řecko, ale z důvodu provázanosti s ostatními zeměmi Evropy je třeba najít způsob, jak mu pomoci. Jak dlouho ale bude fungovat další a další zalepování řeckých dluhů dalšími půjčkami, které mu poskytují ostatní země a MMF v rámci záchranných balíčků?

Ukazuje se, že finanční stabilita Evropy je poměrně křehkou záležitostí. Podpora Řecku v podobě půjček od jednotlivých zemí nutí tyto země ke zvyšování svých vlastních dluhů a Řecko přesto neplní své fiskální závazky. Všichni tak nesou následky toho, že si Řekové žili nad poměry.

7.4 Návrhy na řešení krize eurozóny

V předchozích letech prošly ekonomiky globální finanční krizí, která negativně poznamenala většinu rozvinutých zemí a vedla k recesi, ze které se v posledních letech postižené země pozvolna dostávají. V současné době se ale často mluví o dalším ekonomickém propadu, který celosvětově hrozí.

Jak uvádí Janáčková a Janáček (2011), hovořilo se na konci roku 2010 o několika scénářích, jež by mohly popisovat budoucí vývoj v eurozóně.

- Nejvíce problémové země opustí eurozónu a navrátí se k národní měně. S tím souvisí předpoklad devalvace kurzu pro zvýšení konkurenceschopnosti.
- Řízený bankrot neboli restrukturalizace dluhu nejzadluženějších zemí.
- Rozdělení zemí na ty se silnějším eurem a slabší variantou.
- Udržení stávající eurozóny, ovšem s nastavením nových pravidel a za pomoci záchranných fondů (Janáčková, 2011).

V současné ekonomické situaci můžeme říci, že země měnové unie zatím balancují na okraji poslední varianty možného scénáře. K definování nových pravidel, která by eurozóně významně pomohla, zatím nedošlo, a to ani navzdory tomu, že každodenně probíhají vyjednávání vlád zemí eurozóny. Snahy o pomoc nejvíce postiženým zemím zatím tkví v záchranných balíčcích, diskutovány jsou však i ostatní varianty.

Evropa potřebuje podle názoru autorky začít krizi aktivně řešit co nejdříve. Do svého záchranného programu by dle názoru autorky měla zahrnout následující aktivity.

- Zaujmout jasně vyhraněné stanovisko vůči problémům Řecka (řízený bankrot, návrat k drachmě či další záchranné balíčky).
- Stanovit striktní pravidla pro fiskální disciplínu zemí eurozóny a případné postihy při jejich neplnění či zacílení snah k vytvoření instituce, jež by tvořila odpovídající fiskální základnu pro eurozónu.

- Zintenzivnit koordinaci hospodářských politik zemí měnové unie.
- Zajistit důslednější dohled a kontrolu na vykazované údaje zemí.
- Vlády by měly přijmout potřebné strukturální reformy.

V dnešní ekonomické situaci je nezřídka kladenou otázkou samotná životaschopnost eurozóny, potažmo schopnost přežít stávající problémy. Autorka této práce souhlasí s názorem M. Hampla, že měnová unie přežije, ale je třeba, aby jí byla dodána „*druhá, fiskální noha*“ (Hampl, 2010b, s. 1). Zdůrazňuje tak potřebu vytvořit vedle měnové unie též unii fiskální. Stejně tak se autorka připojuje k názoru M. Singera (2010), který říká, že pokud má euro přežít tuto a další krize, je třeba, aby se změnily instituce EU a eurozóny. Na tyto dva projekty, které jsou do značné míry propojeny, by měla unie podle názoru autorky v blízké době výrazněji upřít pozornost. Je evidentní, že státy evropského společenství za účelem vybudování měnové unie vynaložily takovou finanční sumu, že snaha vypořádat se se současnými problémy bude obrovská. Na druhou stranu je nutné uvědomit si náklady a přínosy jednotlivých scénářů a porovnat je, což je velmi komplikované, protože nikdo nedokáže přesně vyčíslit jejich dopady.

Autorka této diplomové práce se přiklání k postoji autorů z CEPu (Janáčková, 2007), kteří vyjádřili názor, že bychom vhodné načasování přijetí eura měli směřovat k okamžiku, kdy bude mít eurozóna vyřešeny své fiskální problémy, vyjasní své budoucí směřování, prokáže potenciál růstu, dojde k eliminaci rozdílů v úrovni relativních cenových hladin ČR a eurozóny a eurozóna se pro nás stane optimální měnovou oblastí.

Z pohledu České republiky a jejích úvah o vstupu do eurozóny bychom měli mít na mysli i další závažný aspekt – totiž že existuje značný rozdíl v její podobě v roce 2004, kdy jsme se jako země k přijetí eura zavázali a současnou podobou. Mojmír Hampl říká: „*Neumím si představit, že si zafixuji pevný termín svatby, když nevím, jak v tomto okamžiku vůbec bude vypadat nevěsta*“ (Hampl, 2010b, s. 2). Tímto výrokem Hampl poukazuje na to, že v současné ekonomické situaci, kdy v eurozóně dochází k významným změnám, by bylo absurdní stanovovat přesné datum vstupu země do měnové integrace.

Závěr

Rozhodování ČR o vstupu do měnové integrace

Pro správné rozhodnutí o vhodném načasování vstupu České republiky do evropské měnové unie je třeba vzít v úvahu všechny relevantní dostupné informace. Tato práce měla za cíl zhodnotit co nejvíce aspektů, které jsou pro toto rozhodování důležité.

V první řadě byly pojmenovány potenciální přínosy a rizika, která by z přijetí eura pro Českou republiku vyplývala. Za hlavní příjemce výhod bývají označovány firmy, které by profitovaly zejména z absence kurzového rizika a snížení transakčních nákladů. Současně je ale důležité, aby přijetím eura nebylo narušeno makroekonomické prostředí firmy. Mezi riziky je tak třeba vzít v úvahu ztrátu samostatné měnové politiky a s tím spojenou horší schopnost vyrovnat se s negativními hospodářskými šoky, možné zvýšení cenové hladiny, nutnost aktivněji se podílet na finanční pomoci zemím, jež se potýkají s výraznými ekonomickými problémy a omezení fiskální politiky z důvodu nutnosti dodržování pravidel definovaných v Paktu stability. Bilance výnosů a nákladů, jež by mohly vzniknout, vykazuje podle názoru autorky této diplomové práce převahu na straně nákladů, které by nám euro přineslo.

Dále bylo třeba zhodnotit tzv. nominálních kritéria konvergence, které jsou ze strany eurozóny nastaveny tak, aby nově přistoupiční země nenarušila stabilitu eurózóny. Ze strany České republiky není v současné situaci pravděpodobné, že by se ve střednědobém horizontu podařilo plnit všechna maastrichtská konvergenční kritéria. Hlavní bariérou přitom bude vyšší než 3% deficit sektoru vládních institucí. Stejně tak je nejisté udržení a potřebné další zvyšování dosaženého stupně sladění české ekonomiky s eurozónou v nejbližších letech.

Vedle nominálních kritérií konvergence je vhodné uvážit také kritéria reálná. Autorka nejdříve citovala důležité hospodářské ukazatele, které připravenost ČR na přijetí eura hodnotí, včetně jejich zařazení do skupiny, která vyjadřuje jejich vztah k přijetí eura. Dále

pak uvedla hlubší analýzu těch, která jsou pro rozhodování zásadní. Mezi tato patří HDP na hlavu, cenová hladina HDP, mzdová úroveň, reálný kurz a stupeň ekonomické sladěnosti a podobnosti ekonomických šoků. V těchto kritériích ČR vykazuje značné rozdíly oproti průměru eurozóny. Ačkoli před příchodem ekonomické krize docházelo k postupnému přibližování ekonomické úrovně ČR k evropskému průměru, výrazné rozdíly byly stále patrné. Stupeň reálné konvergence tedy autorka z dosavadního vývoje hodnotí jako nedostatečný pro rozhodnutí k podnikání kroků směřujících k přijetí eura.

Další skupinu faktorů, které diskutují přínosnost přijetí jednotné měny pro zemi, přináší teorie optimálních měnových oblastí. Ta se zaměřuje hlavně na zhodnocení stavu v oblasti mobility výrobních faktorů, diverzifikace výroby, otevřenosti ekonomiky a jednotných priorit. Za pomoci těchto aspektů autorka vymezila vztah těchto kritérií a prostředí firmy v ČR a Evropě. Ze zhodnocení vyplývá, že eurozóna zatím není pro ČR optimální měnovou oblastí.

Doposud se rozhodování upínalo na stranu ČR a její ekonomické situace. Pro rozhodování o vstupu do měnové zóny je třeba ale důkladně zhodnotit i její ekonomickou situaci. V současném stavu, kdy se euru nedaří, nelze považovat eurozónu za stabilní ekonomický prostor, který by byl pro Českou republiku atraktivní z hlediska přistoupení. Eurozóna se v současné době potýká s velmi závažnými problémy.

Vyhodnocení cílů práce

Diplomová práce s názvem "Rozbor vhodnosti zavedení eura v současné ekonomické situaci s akcentem na stabilní makroekonomické prostředí firmy" měla za cíl zodpovědět na otázku, zda již nastal vhodný okamžik k tomu, aby Česká republika v návaznosti na svůj závazek budoucího přijetí eura začala podnikat kroky k tomu směřující. Struktura práce kladla za cíl zodpovězení následujících otázek a ověření předpokladu, který byl definován v úvodu práce.

Tato práce si kladla za cíl nalezení odpovědí na následující otázky:

1. Jaké kroky již byly Českou republikou v souvislosti se závazkem budoucího přijetí jednotné evropské měny podniknuty?
2. Jaké dopady by přijetí eura mělo na naši podnikatelskou sféru, obyvatele ČR a na makroekonomickou stabilitu země?
3. Jaké jsou výsledky České republiky v plnění maastrichtských konvergenčních kritérií?
4. Jaká další kritéria by měla Česká republika pro rozhodování o vstupu do měnové unie zvážit a jaké výsledky v těchto oblastech vykazuje?
5. Je současný stav eurozóny pro Českou republiku atraktivním prostředím z hlediska přistoupení?

V průběhu zpracovávání textu byly analyzovány podstatné aspekty nutné k získání odpovědí na tyto otázky. Nyní bude provedeno shrnutí výsledků šetření. V závěru shrnutí bude ověřena platnost předpokladu, že v současné ekonomické situaci není vhodné vstupovat do měnové unie.

Vyhodnocení

1. Jaké kroky již byly Českou republikou v souvislosti se závazkem budoucího přijetí jednotné evropské měny podniknuty?

V souvislosti se závazkem České republiky přijmout v budoucnosti euro jsou podnikány práce, jež by jeho přijetí měly usnadnit. Byla schválena Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, na kterou navázala její aktualizace. Strategie upravují základní otázky spojené s přijetím eura. Technické přípravě se věnuje Národní plán zavedení eura v České republice a zprávy o jeho plnění. Dalšími vládními materiály, které jsou v rámci přípravy vydávány, jsou Konvergenční programy, které definují záměry hospodářské politiky a vyhodnocují dosavadní vývoj v jejích jednotlivých oblastech. Pro práci na přípravách byla ustanovena Národní koordinační skupina pro zavedení eura v ČR. Dosud nebyl stanoven pevný datum přistoupení ČR k eurozóně, proto jsou přípravy zaměřeny zejména na směřování země k plnění maastrichtských kritérií ekonomické konvergence.

2. Jaké dopady by přijetí eura mělo na naši podnikatelskou sféru, obyvatele ČR a na makroekonomickou stabilitu země?

Mezi hlavními přínosy eura ze strany podniků i obyvatel bude absence kurzového rizika, snížení transakčních nákladů a rozšíření možností finančního trhu. Rizikem pro makroekonomickou stabilitu prostředí firmy bude zejména ztráta samostatné měnové politiky a povinnost podílet se intenzivněji na finanční pomoci zemím, které se potýkají s výraznými problémy. Z analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb pro firmy bylo vyhodnoceno následující. Na straně silných stránek figuruje již výše zmíněný pokles kurzových rizik, snadnější komparace cen, otevřenost české ekonomiky, a pokles transakčních nákladů. Na straně stránek slabých jsou zaváděcí náklady a administrativní náročnost přechodu na euro, nedostatečná synchronizace legislativního rámce pro podnikání v ČR a eurozóně a ekonomická nestabilita na straně eurozóny. Z hlediska příležitostí by firmě mohl vzniknout prostor pro růst tržních příležitostí a mezinárodní mobility práce a kapitálu. Hrozbou by pro firmu mohla být nedostatečná sladěnost

hospodářských ukazatelů, větší počet konkurentů, případné nevyhovující úrokové sazby nastavené Evropskou centrální bankou či nevhodně zvolená hodnota přepočítacího koeficientu.

3. Jaké jsou výsledky České republiky v plnění maastrichtských konvergenčních kritérií?

Největší problémy má ČR s plněním kritéria deficitu veřejných rozpočtů. Cílem plánované konsolidace veřejných financí je snížit podíl deficitu na HDP pod 3% hranici do roku 2013. Vládní dluh na HDP v ČR postupně narůstá, ale v rámci plnění konvergenčního kritéria tento nárůst zatím problém nepředstavuje. Kritérium stability měnového kurzu bude možné vyhodnotit až po stanovení centrální parity koruny k euru. S plněním kritéria úrokových sazeb nemá ČR v posledních letech problémy a podobně je tomu i u kritéria cenové stability, které bylo v posledních letech plněno s výjimkou roku 2008, kdy došlo k ekonomické recesi.

4. Jaká další kritéria by měla Česká republika pro rozhodování o vstupu do měnové unie zvážit a jaké výsledky v těchto oblastech vykazuje?

Mezi další kritéria, která je podle názoru autorky této práce třeba vzít v úvahu patří ukazatele reálné ekonomické konvergence. Zejména HDP na hlavu, kde byl konvergenční trend zastaven příchodem ekonomické krize, podobně jako u cenové hladiny HDP, přičemž u obou ukazatelů se výsledky pohybují pod průměrem eurozóny. Důležitým ukazatelem je také mzdová úroveň, kde v porovnání s průměrem eurozóny ČR vykazuje velké rozdíly. Z hlediska reálného kurzu vůči euru projevuje česká koruna pozitivní vývoj. V oblasti podobnosti ekonomické aktivity je v ČR vyšší podíl průmyslu a nižší podíl služeb oproti průměru zemí eurozóny. Další skupinu kritérií tvoří teorie optimálních měnových oblastí, podle které eurozóna pro ČR zatím optimální měnovou oblastní není.

5. Je současný stav eurozóny pro Českou republiku atraktivním prostředím z hlediska přistoupení?

Odpověď na tuto otázku je v dnešní ekonomické situaci jednoznačná. Eurozóna se potýká s velmi závažnými problémy, nemá vyjasněno, kam její bude vývoj směřovat a nepředstavuje v současné době prostor, se kterým bychom měli prohloubit stupeň integrace přijetím společné měny.

Předpoklad: V současné ekonomické situaci není vhodné vstupovat do měnové unie.

V průběhu této práce byla ověřována platnost výše uvedeného předpokladu. Při rozboru vhodnosti přijetí eura v současné ekonomické situaci bylo na problematiku nahlíženo z několika pohledů a s ohledem na uvedené aspekty se potvrdila platnost tohoto předpokladu. V současné době není dle názoru autorky vhodná doba pro vstup země do eurozóny. Předně je třeba vyčkat, až se Evropa vypořádá s problémy, jimž v současné době čelí. I z pohledu eurozóny je v současné době brána pro vstup dalších členů do unie uzavřena. V ekonomické situaci (ať už bereme v úvahu ekonomickou situaci eurozóny či situaci České republiky) autorka nepovažuje za vhodné podnikat kroky směřující k přijetí eura Českou republikou. Autorka se domnívá, že přijetí eura by v současné ekonomické situaci bylo velmi riskantní z mnoha pohledů a potenciální přínosy, které se dají od eura očekávat, by nedokázaly vykompenzovat ztráty, které by přineslo.

Seznam použité literatury

Citace

ABRHÁM, J.; HELÍSEK, P.; PLCHOVÁ, B. *Česká republika a EU*. 1. vyd. Praha: Agentura KRIGL, 2010. 206 s. ISBN 978-80-86912-39-4.

Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2007 [cit. 2011-01-20]. Společný dokument ČNB a vlády ČR. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Eurozona_CR_2007.pdf>.

Analýzy stupně ekonomické sladěnosti České republiky s eurozónou 2010 [online]. Praha: Česká národní banka, 2010b [cit. 2011-02-01]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/analyzy_sladenosti_2010.pdf>.

BALDWIN, R.; WYPLOSZ, CH. *Ekonomie evropské integrace*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 480 s. ISBN 978-80-247-1807-1.

CZESANÝ, S. *Euro postup a důsledky zavádění nové měny pro banky, podniky a občany*. Praha: Profess Consulting, 1999. 94 s. ISBN 80-7259-000-6.

DĚDEK, O. Rizika a výzvy měnové strategie k převzetí eura. *Pražské sociálně vědní studie*. 2005, s. 8-20. ISSN 1801-5999.

EBELING, R. et al. *Autoři CEPu o euru*. 1. vyd. Praha: CEP – centrum pro ekonomiku a politiku, 2010. 133 s. ISBN 978-80-86547-94-7.

Eurozóna [online]. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech (OEZ) Úřadu vlády České republiky, 2011 [cit. 2011-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/319/sekce/pocatky-jednotne-meny>>.

Evropská centrální banka, Eurosystem, Evropský system centrálních bank [online]. Frankfurt: Evropská centrální bank, 2011 [cit. 2011-11-13]. Dostupný z WWW: <http://www.ecb.int/pub/pdf/other/escb_web_2011cs.pdf>.

FIALA, P.; PITROVÁ M. *Evropská unie*. Druhé, doplněné a aktualizované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010. 803 s. ISBN 978-80-7325-223-6.

Financial Integration in Europe [online]. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2010 [cit. 2011-04-23]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/other/financialintegrationineurope201004en.pdf>>.

Glossary: Euro area enlargements [online]. Luxembourg: Eurostat, 2011 [cit. 2011-02-05]. Dostupný z WWW: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Glossary:EA-16>.

HAMPL, M. *Euro není alternativou koruny* [online]. 2010a [cit. 2011-04-03]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2010/cl_10_100806.html>.

HAMPL, M. *M. Hampl vidí rizika na spodní straně eurozóny*. 2010b [cit. 2011-10-03]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2010/cl_10_101214a.html>.

Historie evropské měnové integrace [online]. Praha: Ministerstvo financí, Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice 2011 [cit. 2011-01-19]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/euro_maastricht.html>.

HLAVATÁ, K.; KRUMPHOLCOVÁ, E. *Evropská unie v kostce*. 1. české vyd. Praha: Vašut, 2008. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.

JANÁČKOVÁ, S.; JANÁČEK, K. *Budoucnost eura: Možné scénáře* [online]. 2011 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.cepin.cz/cze/clanek.php?ID=979>>.

JANÁČKOVÁ, S. et al. *Euro dříve, nebo později?* 1. vyd. Praha : CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2007. 89 s. ISBN 978-80-86547-63-9.

Konvergenční program České republiky (2004) [online]. Praha: Vláda České republiky, 2004b [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/dokumenty_konvergen_program_cr_395.html>.

Konvergenční program České republiky (2011) [online]. Praha: Vláda České republiky, 2010 [cit. 2011-01-25]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Konvergenčni-program-CR_2011-04_pdf.pdf>.

Konvergenční zpráva 2010 [online]. Brusel: Evropská komise, 2010 [cit. 2011-11-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/pub/pdf/conrep/cr201005cs.pdf>>.

Národní plán zavedení eura v České republice [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2007 [cit. 2011-01-20]. Schválila vláda ČR 11. dubna 2007. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Narodni_plan_EURO_06-08-07.pdf>.

Strategie přistoupení České republiky k eurozóně [online]. Praha: Ministerstvo financí, 2003 [cit. 2011-01-20]. Společný dokument ČNB a vlády ČR. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Strategie_pristoupeni_Ceske_republiky_k_eurozone_2003.pdf>.

SINGER, M. *Singer: Euro přežije, pokud se změní instituce eurozóny*. [online]. Praha: Česká národní banka, 2010, [cit. 2011-11-14]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2010/cl_10_100726a.html>.

SYCHRA, Z. *Jednotná evropská měna: realizace hospodářské a měnové unie v EU*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. 291 s. ISBN 978-80-210-5082-2.

TOMŠÍK, V. *Současný stav eurozóny není překvapením* [online]. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. 2010 [cit. 2011-10-15]. Dostupný z WWW: <http://www.cepin.cz/docs/newsletter/3_2010_news.pdf>.

Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou [online]. Praha: Česká národní banka, Ministerstvo financí ČR. 2010a [cit. 2011-02-01]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_do_kumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2010.pdf>.

Základní informace [online]. Praha: Odbor informování o evropských záležitostech Úřadu vlády České republiky, 2011 [cit. 2011-01-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/318/458/clanek/euro---zakladni-informace/>>.

Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2009) [online]. Praha: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, 2009 [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Zprava_o_plneni_NP_2009_pdf.pdf>.

Zpráva o plnění Národního plánu zavedení eura v České republice (2010) [online]. Praha: Národní koordinační skupina pro zavedení eura v České republice, 2010 [cit. 2011-01-20]. Dostupný z WWW: <http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xbcr/euro/Zprava_o_pokroku_2010.pdf>.

Bibliografie

BARRO, Joseph R. *How to Really Save the Economy*. New York: The New York Times, 2011 [cit. 2011-12-01]. Dostupný z WWW:

<http://www.nytimes.com/2011/09/11/opinion/sunday/how-to-really-save-the-economy.html?_r=1&scp=1&sq=how%20to%20really%20save%20the%20economy&st=cse>.

DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace. Od národních měn k Euru*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2008. 192 s. ISBN 80-86729-40-0.

FELDSTEIN, M.; ISSING, O. et al. *Is the Real Test Only Ahead?* Prague: Prague Twenty, o.p.s., 2009. 62 s. ISBN 978-80-254-6725-1.

FELDSTEIN, M. *Češi, nenechte se svázat eurem* [online]. 2010 [cit. 2011-04-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.investicniweb.cz/ekonomika/2010/2/27/clanky/martin-feldstein-cesi-nenechte-se-svazat-eurem/?strana=3>>.

FISHER, J. *Euro v Česku je zatím říše snů* [online]. 2010 [cit. 2010-09-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.nasepenize.cz/fischer-euro-v-cesku-je-zatim-rise-snu-6849>>.

HOLMAN, R. *Euro přispělo k zadlužení Řecka* [online]. 2010 [cit. 2010-02-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.investicniweb.cz/ekonomika/2010/9/25/clanky/robert-holman-euro-prispelo-k-zadluzeni-recka/?strana=1>>.

JANÁČKOVÁ, S. *Svazující integrace: Česká republika ve stále těsnější Evropské unii*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2005. 104 s. ISBN 80-86547-47-7.

LACINA, L. et al. *Měnová integrace. Náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5.

LACINA, L.; ROZMAHEL, P. a kol. *Euro: ano/ne?* Praha: Alfa Nakladatelství, 2010. 319 s. ISBN 978-80-87197-26-4.

MUNDELL, R. *Currency Areas, Exchange Rate Systems and International Monetary Reform* [online]. Columbia: Columbia University, 2000 [cit. 2011-11-21]. Dostupný z WWW: <<http://robertmundell.net/ebooks/conferences-reports-and-columns/#20>>.

Názory na euro v zemích eurozóny [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu. 2011 [cit. 2011-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/aktuality-z-evropske-unie/nazory-na-euro-v-zemich-eurozony/1000661/59453/>>.

PEČINKOVÁ, I. *Euro versus koruna*. 2. rozšířené vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7325-138-3.

RAYMOND, R. *Sjednocení měny v Evropě*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství HZ, 1995. 143 s. ISBN 80-901-9182-7.

SEDLÁČEK, T. *Euro aneb A přece se točí...* [online]. 2010 [cit. 2011-02-13]. Dostupný z WWW: <<http://hn.ihned.cz/c1-42797720-euro-aneb-a-prece-se-toci>>.

SINGER, M. *V současnosti není naděje na členství v eurozóně*. [online]. Praha: Česká národní banka, 2010b, [cit. 2011-01-05]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2010/c1_10_100915.html>.

SOUKUPOVÁ, J. et al. *MIKROEKONOMIE*. 3. Doplněné vydání. Praha: Management Press, 2003. 548 s. ISBN 80-7261-061-9.

Podpora zavedení eura v ČR klesá [online]. STEM, 2011 [cit. 2011-04-26]. Dostupný z WWW: <<http://www.stem.cz/clanek/2114>>.

ŠVEJNAR, J. *Volba hlavy státu, volba eura* [online]. 2008 [cit. 2010-01-04]. Dostupný z WWW: <<http://www.jansvejnar.cz/?page=348.volba-hlavy-statu-volba-eura>>.

TOMŠÍK, V. *Euro: Rozbouřené vody nebo přístav? Způsobí problémy či pomůže české ekonomice? Spasí exportéry? Kdy novou měnu zavést?* [online]. Praha: Česká národní banka. 2009 [cit. 2011-04-18]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/tomsik_20090119_euro.pdf>.

TOMŠÍK, V. *Co dříve, inflaci, nebo finanční stabilitu* [online]. Praha: Česká národní banka. 2010 [cit. 2011-11-15]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2010/cl_10_101213a.html>.

VIKTOROVÁ, D. Risks of an Inconsistence between the Fiscal Policy and the External Balance in a Short Term Period within the Context of the Maastricht Criteria - A Focus on the Czech Republic. *E+M Ekonomie a Management*. 2006, roč. 9, č. 4. s. 5-26. ISSN 1212-3609.